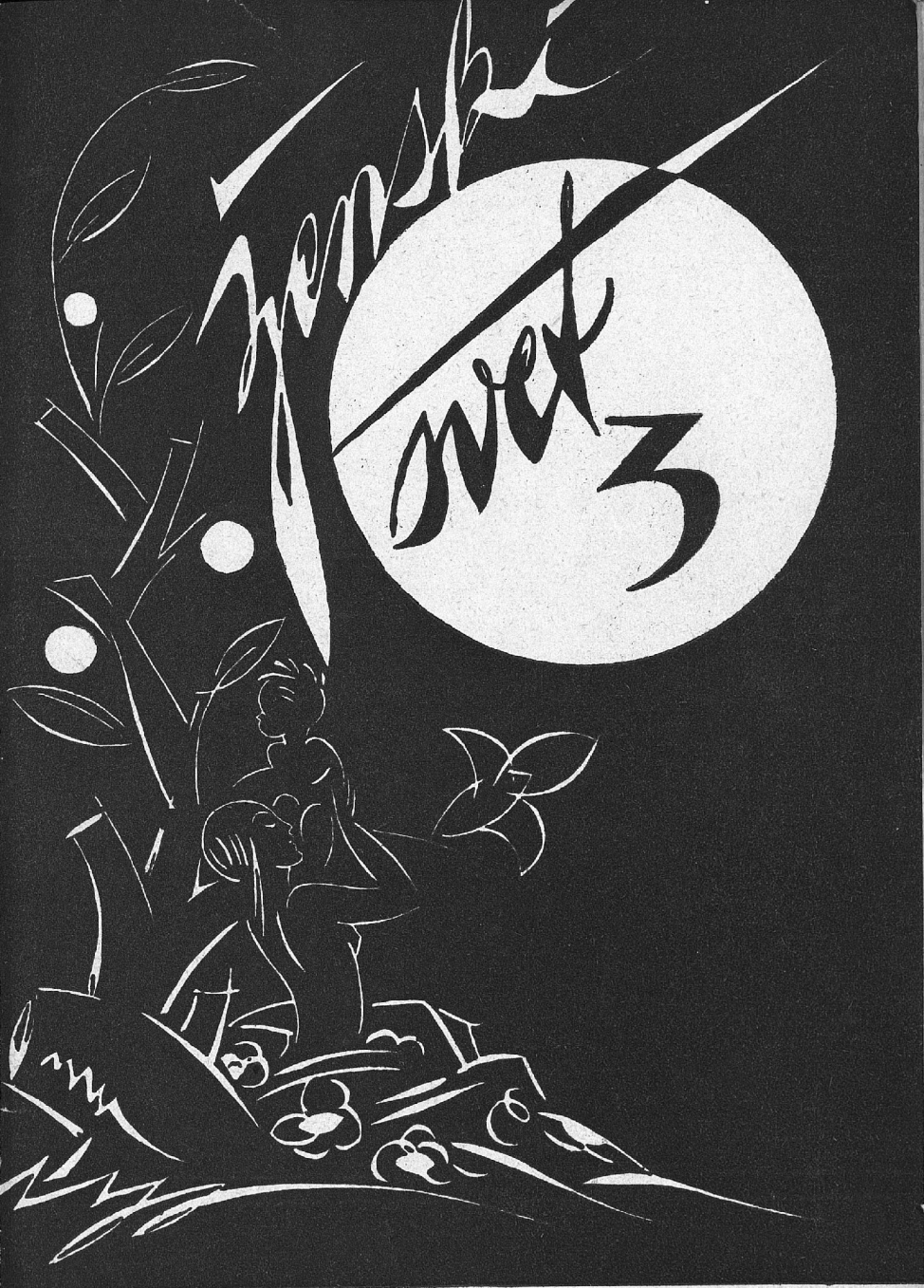

Celo Vaša najboljša prijateljica Vam tega ne pove

Kadar sedite z Vašo prijateljico in razgovarjate o mnogih stvareh, ki zadevajo Vaše življenje, ste morda večkrat razmišljala tudi o tem, kaj pravzaprav povzročuje njeno veselost in ljubkost. Ako si pogledate njeno toaletno mizico, ta bi Vam to odkrila! CREME DE CHAQUE HEURE je dala njenemu teintu to nežnost in čuva njen mladostni izgled in njeno svežost.

ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE vidno polepšava. Ni lepljiva in se radi tega takoj vsrka v kožo. Koža postane zametasta in zaščitenjena je pred solncem in vetrom.

ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE

OBRAZI IN DUŠE.

Ivanka Klemenčičeva.

Samo ozka, umetno izpeljana struga loči Ljubljanski Grad od Golovca, ljubljansko mesto od Hradeckega vasi. Na pri-sojnem pobočju Golovca, tik nad vodo si je izbrala Ivanka Klemenčičeva svoj dom. Tam doli v mestu je njen urad, tu gori v vasi pa njeno, samo njeno ognjišče.

Ze 23. leto piše v uredništvu „Slovenca“, piše svoje članke, urejuje določeno rubriko v listu, pomaga drugim urednikom, kadar se v zadregi zatekajo k njej. Klemenčičeva je pri listu to, kar je žena v družinskem domu: je kakor gospodinja, ki vrši svoje izrazito žensko delo, pa v potrebi tudi po-maga možu in deci pri poslih, ki so iz-ven njenega področja. Dokaj „Slovenčevih“

uvodnikov, ki so vzbujali splošno pozornost in so jih pripisovali vodil-nim osebam, je napisala Klemenčičeva in se v svoji anonimnosti zadovo-ljila z zavestjo, da je svoji družini pomogla do novega uspeha in ugleda ... Ta izrazito ženska črta se jasno odraža iz vsega njenega časnikarskega dela. Ko čitam in poslušam pripovedovanje o njenem udejstvovanju, vi-dim, kako stopa predme dobra, preudarna, visoko izobražena žena, ka-tero je usoda postavila v uredništvo političnega lista s tistim polnim uspe-hom, kakor če bi ji bila določila mesto v družini.

* * *

Ze kot mlada pisarniška uradnica — s par razredi meščanske šole — se je Anžičeva zanimala za vse kulturne pojave svoje dobe; pokojni dr. Krek jo je s svojimi spisi in govori navdušil za socializem, da je napisala ne-kaj sestavkov za politične liste, ko ji je bilo šele 20 let. Takrat je začel izhajati v Trstu prvi naš ženski list „Slovenka“ pod uredništvom Marice

Nadlišek - Bartolove. Ta pri nas prvi zavestno ženski čin je bil takrat odmev naše socijalno orijentirane moderne kulturne smeri ter je umevno, da se je Anžičeva navdušila za mladi ženski pokret in postala sotrudnica „Slovenke“. V službi se je tudi seznanila s koleginjo Zofko Kvedrovo, ki jo je še močneje potrdila v navdušenju za žensko emancipacijo in „Slovenko“. Ko se je Zofka preselila v Trst in prevzela upravo „Slovenke“ ter je Marica Bartolova odložila uredništvo, so poverili to delo Ivanki Anžičevi. Nova urednica je dala listu modernejšo, odločnejšo smer ter pridobila za sotrudnike poleg Zofke in nekaterih drugih žensk tudi skoro vse takratne resne mlade inteligente: Etbina Kristana, Antona Medveda, Cankarja, Župančiča, doktorje Dermoto, Lončarja, Prijatelja in J. Tominška. „Slovenka“ je bila za tiste čase tudi politično važna: bila je slovansko orijentirana in je imela članke odličnih hrvatskih, srbskih, čeških in celo ruskih mladih književnikov. Urednica sama je bila med prvimi, ki so spoznali veličino mladega Cankarja, in se je s pomembnim člankom v „Slovenki“ in beograjskem „Kolu“ odločno in pogumno zavzela zanj takrat, ko so nekateri vodilni naši književniki — z Aškercem na čelu — odrekli in blatili njegovo besedo v literaturi.

Lahko si mislimo, da tak ženski list, usmerjen še po modernih svetovnih nazorih, ni mogel biti vseh tržaškim izdajateljem, tudi cerkveni krogi so nasprotovali in napadali so ga celo „naprednjaki“ v „Slovenskem Narodu“. Ker naše ženstvo takrat še ni bilo feministično zavedno, je morala „Slovenka“ po 6 letnikih, t. j. l. 1903, prenehati.

Kot urednica „Slovenke“ se je bila Ivanka seznanila in poročila s časnikarjem Franjem Klemenčičem, ki ji je bil po svoji inteligenci in inicijativnosti dober svetovalec in sotrudnik pri njenem začetnem uredniškem delu; kot mož pa ni mogel seči tako globoko v njeno življenje, da bi ji bil postal zakon tista postaja, kjer se začenja in konča poglobljena pot ženskega življenja. Vendar sta stala v življenjski borbi drug drugemu zvesto ob strani do njegove smrti.

L. 1908. je vstopil Klemenčič v uredništvo „Slovenca“ in kmalu za njim tudi Ivanka. Tako je postala Klemenčičeva prva slovenska poklicna časnikarica ter je ostala temu nelahkemu poslu zvesta do danes. Letos obhaja tridesetletnico svojega uredniškega dela.

Dasi je bilo glavno njeno delo pri političnem listu, kjer je med številnimi moškimi tovariši edina ženska, si je pač vedno skušala priboriti tiste rubrike, ki so v skladu z njeno značajno in izrazito žensko naravo. Najtežjo in najodgovornejšo nalogo je imela pač ob vojni. Njena slovansko čuteča in etično močna duša se nikakor ni mogla slepo uklanjati smernicam, ki so določale ton strankinemu časopisju. Toda kot pametna in vserezumevajoča žena, svesta si svoje časnikarske in narodne dolžnosti v najkritičnejšem času, ni odložila peresa, temveč je previdno vztrajala na svojem mestu ter skušala vsaj med vrstami osvetliti tisto resnico in slovansko misel, katero so zatemnjevala uradna poročila in naročila.

Med balkansko vojno je pisala članke, v katerih je posnemala najlepše stvari iz srbskih listov. V svetovni vojni so pa bila njen referat vojaška pisma z bojišča in iz ujetništva. Pri tem delu je bilo treba prav posebne previdnosti. Koliko vrst je Klemenčičeva črtala in koliko utajila, da je preprečila usodne posledice, obenem pa skušala omiliti, kar je dihala sovraštvo proti zaveznikom, ter je tako prikrito ustvarjala naklonjenost do Slovanov in njih soborcev. Z isto zavedno odgovornostjo je sprejela sestavo brošure „Zločin v Sarajevu“; hotela je preprečiti, da bi je ne napisal kdo, ki bi zasejal še večje sovraštvo. V enakem duhu in z istim namenom je vsa štiri vojna leta sama pisala „Družinsko Pratiko“, ujetniški zvezek „Svetovne vojne“ ter knjižico „Veliki cesar“.

Tako je bila takrat kakor dobra in preudarna žena, ki z vserazumevajočo ljubeznijo in samozatajevanjem prikriva in izravnava nevšečnosti v lastni hiši.

Ivanka Klemenčičeva je tudi zavedna f e m i n i s t k a. Táko se je podzvestno čutila že v mladostnih letih. Za njeno poznejšo pot ni brez pomena drama, ki jo je napisala kot šestnajstletno dekle ter poslala „Domu in Svetu“. Urednik jo je z obširno utemeljitvijo na platnicah odklonil. pristavil pa je za Ivanko in za dobo značilno sodbo: iz stvari bi se dalo še kaj narediti, če bi bila j u n a k u prisodila tako pretežno vlogo, kakor jo je j u n a k i n j i . . .

Od prve službe kot skromna uradnica v odvetniški pisarni pa do današnjega mesta v uredništvu „Slovenca“ je morala kot ženska preiti vse ti- sto trnje, ki ga je in ga deloma še nastilja na pot ženski delavki moški poklicni tovariš in gospodar. Z bridkostjo se je zavedala vseh krivic, čeprav se je zavzela za svoje osebne pravice le v skrajni duševni stiski, ko ji ženska in poklicna zavest nista dali molčati. Potrpežljivo je hodila preko vseh zaprek, vestno je izvrševala svoje delo ter bila vedno dobra, poštena tovarišica svojim poklicnim tovarišem. Razumevala je, da krivice, ki so se godile njej, niso izvirale iz nasprotovanja do nje kot osebe, nego kot ženske vobče, ki si mora šele utirati pot v poklic. Lastne izkušnje so ji utemeljevale upravičenost feministične ideje, katero je širila in zagovarjala v svojem ožjem časnikarskem področju in po ženskih listih. Prva „Slovenka“ v Trstu, „Slovenka II,“ katera je v nekoliko zvezkih izšla l. 1919. v Ljubljani pod njenim uredništvom, ter svoječasne zelo pomembne in smotrene ženske strani v „Slovencu“ so bile publikacije, ki so se odlikovale po zdravi in zavestni feministični idejnosti. V našem „Ženskem Svetu“, v „Ženskem Pokretu“, v berlinski „Die Frau“, v „So- cijalni Misli“ so članki, s katerimi prispeva Ivanka Klemenčičeva k zdravemu reševanju ženskega vprašanja.

Različni so ti listi po smernicah svojega svetovnega nazora, toda femi- nizem Ivanke Klemenčičeve ima v osnovi ona etična in prirodna načela, ki morajo biti skupna vsakemu zdravemu socijalnemu pokretu; zato je vsak njen prispevek skladen in pomemben donese k osnovnim smer- nicam vseh imenovanih listov.

„Kaj pa morete pisati o meni? Jaz nisem izdala skladanice knjig, tudi predsednica nisem nikjer, da bi mogli pokazati na moje delo“, je rekla ga. Klemenčičeva, ko sem jo prosila za fotografijo. Res je to in še več: karkoli napiše, vse je brez podpisa ali psevdonimno. Tako malo ceni sama sebe, da neče, da bi njeno delo poznali in cenili drugi, ker dela „brez pridržka in računa, kakor daje solnce toploto in luč, drevo sad in senco, cvetlica vonj in lepoto, ne da bi vprašala komu in zakaj: enostavno zato, ker je prejela, ker ima, tudi da...“

Javno je nastopila samo nekajkrat; njen najvažnejši govor je bil takoj po vojni, ko se je obnavljala „Slov. kršč. soc. zveza“ in je ona imela referat. Resolucije, katere je pri tem sestavila za žensko sekcijo, so bile v skladu s temeljnimi načeli katoliškega ženskega gibanja. Kot prepričana feministka je razumela dalekosežni pomen složnega ženskega nastopa ter se je takoj zavzela za pristop vseh ženskih društev k „Jugoslovenskemu ženskemu savezu“.

Ce predstavlja Klemenčičeva kot časnikarica in feministka etično pomembno osebnost, je ta njena odlika še posebno lepo izražena v njenu ženskosti in človečnosti sami. V tem pogledu je posebno značilno njeno prijateljstvo do dveh markantnih žensk svoje dobe: do pisateljice Zofke Kveder-Jelovšek-Demetrovičeve in pokojne s. Eleonore Mantuanijeve, znamenite učiteljice in vzgojiteljice par ženskih rodov, tvorke moderniziranega Lichtenthurna, predvsem pa vzorne, stroge redovnice. Tudi tu se mi vsili vprašanje: kako je mogoča globoka duševna vez z dvema tako nasprotnima duhovoma, kakor sta bili obe pokojnici? Ivanki Klemenčičevi je osnova svetovnemu nazoru etika, trdna, neomahljiva in nekompromisna. V tem trdnem oporišču se ji neločljivo spajata obe komponenti njenega življenjskega prepričanja: strah božji v najvišjem smislu besede in svoboda duha.

Z Zofko Kvedrovo je preživljala razcvit mladostnih let. Bila ji je zaupnica in priča njenemu koprnenju po svobodi, delu in ljubezni, njena zaupnica na prvem življenjskem razpotju. Zofka je bila takrat posebna, edinstvena ženska, ki je očarala marsikaterega moškega, posebno pa one, ki so stopali v življenje z gesli takratne dobe. Franjo Klemenčič, pozneje mož Ivanke Anžičeve, Kristan, Jelovšek, so oboževali njeno vsestransko ekspanzivnost. Zofka je odšla v sveta življenje in vrvenje; brez sredstev, a z velikim talentom je šla študirat v velika mesta, se vrgla z vso silo v izživljanje mlade ženskosti in v književno delo, prebrodila brezdna in vrhunce ženske in materinske ljubezni, bede in udobnosti, doseženih idealov in prevar, kipečega zdravja in zavratne bolezni — naposled je omagala in se detinsko vdano zatekla k mladostni prijateljici Ivanki. Prišla je k njej kot k izpovedniku, zaupala ji najgroznejše strani svoje izbičane duše, njej, ki je sama stala oddaljena od življenjskih valov. Prišla je in se počutila pri njej dobro kakor v mirnem pristanu. Bila ji je v tolažbo zavesti, da jo z vserrazumevajočo ljubeznijo objema oseba, ki stoji pred njo močna, ožarjena od nikdar izneverjene kreposti. Tako čutimo takrat, ko v zavesti moralne krivde stojimo pred človekom, ki se je davno odpo-

vedal življenju in njegovim vabam ter hodi svojo premo pot; čutimo se pred njim majhni in varni, kakor da bi tudi nas ščitila že sama njegova moralna veličina.

Kajti malo je danes ljudi, ki so si v jasnem odnosu do vsega notranjega in zunanjega življenja, ki sami sebi niso več problem in določno vidijo svojo pot. Taki ljudje niso le sreča sebi, nego so tudi kakor miren počivalnik utrujenim dušam, ki ječe in blodijo v viharju življenja.

Ivanka Klemenčičeva je že davno našla samo sebe, zato je njeno delo blagodejno in oplemenitujoče, čeprav neopazno in drobno, saj se steka kakor kapljica do kapljice v eni smeri, utiraje pot naslednicam.

Pavla Hočevarjeva.

Gospa Marina.

Anka Nikoličeva.

XIV.

Ko je stopala Ruža s pleteno popotno košaro v eni, z volneno ruto in dežnikom v drugi roki, po kamenitih, nekoliko nerodnih stopnicah španjolge hiše v Nemanjini ulici, ji je lezel obraz na široko. Nak, tako lepo kakor doma pa le ni nikjer na svetu, niti tam ne v Slovenačkoj, kamor se vozi sam kralj na letovanje. Že zrak ti tukaj vse drugače diši in kako domače ji je bilo, ko je zopet zaslišala, idoča preje mimo tržnice, znano kričanje brkatih prodajalcev nad ogromnimi koši jajc: „Deset za banko, deset, deset za banko, deset“, kako jo je ganilo do srca. In tu-le v hiši. Prav nič se ni izpremenilo. Ob ovinku stopnjic stoji gospodarjeva dracena, na njenih suličastih listih leži koprena sivga prahu kakor vedno. V hiši je blažen mir. Pred stanovanjem si oddahne, postavi košaro na prag, nanjo položi skrbno dežnik in ruto, da poišče v brezdanjem žepu gosto nagubanega krila ključ od stanovanjskih vrat. Zdaj ga ima v ključavnici, lahko zaškriplje, se obrne, vrata se odpro in Ruža skoro omedli. V predsobi gori luč. Zares, luč gori, vrata v jedilnico so samo priprta, kuhinjska celo zijajo na stežaj. Ti ljubi Bog, ti ljubi Bog, pa menda vendar niso bili pri njih tatovi? Da bi pustili v naglici odpotovanja goreti luč, to bi bilo končno še mogoče, a kuhinjo — to bi prisegla pri samem živem Bogu — kuhinjo je sama dvakrat zaklenila, sobe tudi, in ključ so spravili v kopalnici na mesto pod banjo, ki je znano samo domačim. Vlomitelci so bili, ti ljubi Kristus, samo vlomitelci. — Morda so celo zdaj —? Vse tiho. Ruža, ki ni poznala ni trohice bojazni, čim je slutila nevarnost, je urno pograbila dežnik in se pogumno napotila v stan. Na kuhinjski mizi je stal napol izpit kozarec vode, vse drugo je bilo v redu in njena sobica zaklenjena. Prečudna reč. Vendar je vzela iz predala nož, stopila nazaj do stanovanjskih vrat, da jih zaklene — in prasnila v smeh. Na obešalniku visi gospodov popotni plašč, njegov klobuk, prašni čevlji pa stojijo v kotu. I, no, seveda, gospod je že doma, povrnil se je preje, nego je dopotovala ona. O, Ruža, ti, neumna! Seveda

je gospod doma, glej v spalnici njegove rokavice in kovčeg, ki je napol odprt. Gospod je že doma, o, kako je to dobro, da je gospod že doma. Podzavestno čuti zvesta duša, da se je zgodilo nekaj, kar je prav in dobro, čuti, da se nekaj težkega, ki leži zadnje mesece nad domom, dviga, da se bo gospa Marina morda spet smejala in bo vse zopet tako, kakor je bilo, ko je Klop prvič zakričal v zibelki. O, dobro je, da je gospod doma. — A v hiši ga ni nikjer, morda pride kmalu. Brž, Ruža, hiti. Kakor bi trenil, je ugasnila nepotrebna lučka, prtljaga je izginila, in Ruža, preoblečena za delo, je z urno roko delala red in mislila, da bo za gospoda potrebno kosilo. Takrat se je vrnil. Obe roki ji je dal v pozdrav, jih trdo držal in krepko potresal. „Ruža, Ruža, le da si prišla. Povej, kaj delajo moji? Klopčič in Sesterca, ali so mi zdravi vsi? Povej vendar, kakšna sta otročka. Odpeljem se do njih, veš, Ruža, še danes se odpeljem, zato sem se povrnil tako rano, da jih še lahko vidim. Ruža, ali me bodo veselili?“

„Veseli, veseli, moj gospod, pa kako vas bodo veselili. Klopčič vedno govori, da bo prišel tata —“

„Gospa —“

„O gospa tudi, seveda, gospa naša. Težko vas čakajo vsi —“

„Pripravi mi, Ruža, vse, kar je treba za pot —“

„Pripravim, pripravim, gospod, le potujite. In Bog naj vas blagoslovi, gospod.“

* * *

Takrat je sedela Marina v občinski pisarni, kjer je stoloval njen župan. „Menda ga le ne bo pred večerom,“ je menil pisar, „ko vedno pozno hodi s planine.“

Nerodno je bilo Marini. Ali naj bi še enkrat hodila v oddaljeni kraj, ali naj bi počakala?

„Pa bi mu šli nasproti, gospa, saj se s planine vedno vrača preko Petra. Na Peter je lep izprehod in cerkvica je neki imenitna“, je svetoval pisarček, ki mu menda ni bilo po volji, da bi sedela gospa ves popoldan v pisarni in bi se on ne mogel izmuzniti nikamor.

Marina je zrla skozi okno. Res, solnce in nebo sta klicala v naravo. Mnogokrat so si že namenili izlet k cerkvi svetega Petra, a vedno je prišlo kaj vmes. Zdaj pojde morda sama. Pot po lepem hribčku s košenicami, skalovjem in gozdovi je prav privlačna. „Dobro, pa grem“, se je odločila. „Saj menda ne bom kam zašla.“ „Znamenj nič koliko“, je razkladal pisar. „Lahko greste po vasi, potem za zidom na levo ali onkraj po soteski.“

Marina je šla po vasi. Tesno stoje tam stare kmečke hišice ob cesti, široke za dober voz sena, ker drugo stran zapira dolg graščinski zid. Pisane oknice imajo stare hiše in polno cvetja po oknih. Med njimi se pririje prav na cesto visok cerkven zvonik, novejša hiša s trgovino se pojavi in par gostiln je vmes. Dvorišča so tiha, veže zaprte. Avto pridrži po cesti, dvigne oblak prahu, zatrobi in izgine, par fantičev prikriči izza

ogla. Ko zavije pot na levo, krene s ceste v polja in že za prvim kozolcem se izpremeni v stezo. Lahno napeta teče med njivami in trato, sreča razborit potoček, stopi po trhljih brunih preko njega in krene v breg. Siva, zašiljena konica stare cerkvice se skriva za zelenjem. V ostrih, strmih vijugah vodi zdaj pot, med skalami in robidovjem, po jasah polnih gorskih rož in posekanih debel. Belouška švigne pod skalo — ali je bil martinček? — samoten čmrlj brenči izgubljen v solncu. Gozdne gošče neče biti konec, in Marini postaja skoro žal, da ni ostala v dolini. A nadomoma zavije steza, gozdovi stopijo nazaj, prijazna njivica leži pred njo, s fižolom in krompirjem posajena. Še en obrat in strmo pred seboj zazre ponižno cerkvico. Sivo je zidovje, okrušeno, streha z deščicami krita. Skozi zaprašena okna ne more videti ničesar. Hodi ob zidovju — ali niso govorili nekaj o freskah? Na drugi strani cerkve z licem v dolino stoji tik ob strmem robu kočica v gosto zaraslem vrtiču. Vrata v vegastem plotu so odprta, a žive duše ni nikjer. Samo globoko doli med praprotjo in nizkimi borovci zalaja ščene, pod nebo plava mirno velika ptica. Vrh griča, v smeri na zapad, je senožet s kratko, močno dišečo travo in se spenja nalahno v še par metrov višji vršič. Onkraj pada pobočje strmo v nižino. Od tam je prekrasen razgled. Najlepša gorenjska ravnica leži v božjem solncu. Steze in vasice se kosajo v belini, povsod se dvigajo rdeči stolpiči cerkva. Modra jezerska gladina se zablešči tam daleč, na strmi skali jo čuva blejski grad. Skupina mogočnih gor, s Triglavom v sredi, kipi v nebo, odeta v kraljevski plašč novega snega. Po zadnjih pobočjih Pokljuke sanjajo vasice, temni gozdovi Jelovce dremlejo pokojno. Marinino oko plava v daljine. Kako je lep ta božji svet, kako je lepa njena domovina. Vedno bi hotela tu živeti. —

S starši se že menijo, kako bo s posestvom po njenem odhodu. Mati bi ostala na Brdih pozno v jesen, morda vso zimo, oče bi z Janezkom prihajal ob sobotah. Kmetovanje ga silno veseli in ko bo šel v pokoj, se bo kar sem preselil. Marina z otročiči pa se bo vrnila domov, predno začne jesenski dež. Včeraj je tudi že malo deževalo. Da, poletni dnevi so preštet. Marini postane tesno —

Za njo so prihajali težki koraki. Menda je ta stari mož župan. Zato se Marina dvigne. A mož prihaja v njeno smer in Marina mu gre nasproti. „Saj vi ste menda tista, ki je zdaj gospodinja na Brdih,“ je začel suhljati možic, „videl sem vas pri maši. Dejal bi, da ste že vi. Jaz sem za cerkvnika tu gori pri cerkvi, pa sva bila z ranjko prijatelja. Kolikokrat je tu sem hodila, da, da. Prav tamkde, kjer ste vi sedeli, je rada posedala. Cele dni je presedevala na tistem gričku in gledala doli na Savo. Saj sem že hotel stopiti do vas, da bi vam vse povedal, ko ste po nji vse dedovali. Pa človek se težko spravi kaj v kraj s tega-le hriba. Samo še ob nedeljah k maši ali po oprasku. Pa bi že tudi imel opraskov, že. Ranjka je bila dobra za našo cerkvico. Kar je bilo nujnega, je vedno založila. In za sveče mi je dala vedno še preje, kakor so stare dogorele, in za maše tudi, da je Petrov zvonček kaj često pozvanjal k Daritvi —“

„O, tudi jaz bom dala, seveda, če je sila, le zglasite se pri meni. Za sveče bo že vedno kaj in zadušnico bomo tudi imeli tu gori, zdaj ko vem, da je ranjka rada tu sem hodila —“

„Ej, zadnje čase že ni več prihajala često. Srce, saj veste, srce ji je nagajalo. Ampak ko je bila mlada, takrat, ko se je tisto naredilo s poroko — Takrat si je kar molitvenik s seboj prinesla in ga pri meni hranila. Da, kar molitvenik si je prinesla gori.“

„„Molitvenik? Molitvenik od tete Honorate?““

„Saj sem — ongov — že mislil, da bi ga prinesel doli. Saj vi ste dedovali vse, pa so vaše tudi mašne bukvice, tako rajtamo pri nas na kmetih. Prinesti sem jim hotel, pa kakor sem dejal —“

„„Pojdimo“ je rekla Marina in korak ji je hitel, „„pojdimo, dajte mi knjigo. Je res molitvenik?““

„I, kaj ne bi bil. Velik skoro kakor prave mašne bukve in z zlatim križem na zunanji strani. Saj v cerkev ni hodila, le redkokdaj sem ji odklenil. Navadno je sedela tam na gričku z molitvenikom na kolenih, a brati je nisem videl. Menda je znala že vse molitvice na pamet. Roke je imela krog kolen, oči pa uprte nekam daleč. Nič ne rečem, ampak čisto pri zdravi pameti pa le ni bila, takole bi dejal.“

Okoli meznarije se je potepalo ščene, ki je menda preje lajalo v gošči. „Tudi psa mi je enkrat dala. Pa ne tegale, takega bi bila utopila. Ta je že tretji ali peti rod, kaj vem. Prva psica pa je bil lep volčjak, hud kakor bes, a nama dvema vdan in krotek kakor ovca. Ranjka je bila takrat jezna, češ, da se mi psica poteplje in da bo zarod zanič. Tega le kuža ni mogla videti —“

Res ni bil lep tisti kuža. A Marine zdaj niso zanimali pasji rodovniki s Petrovega hriba, kajti iz stare skrinje, iz njenega, s posebnim poklopcom pokritega stranskega predala je dvignil cerkovnik knjigo.

Velika knjiga je bila, v temno usnje vezana, ki ga je krasil križ, ob oglih ozko z medenino okovana in zaprta z zaponko iz medi. Pobožno jo je vzela Marina v svoje roke. A ko je hotela odklopiti zaponko, je videla, da je knjižica zaklenjena. Začudeno je pogledala Blaža. —

„Da, zaklenjena je, seveda. Saj v tistih časih, ko ni znal brati še vsak fantalin, so bile mašne knjižice često takole zaklenjene. Stare ženice so hranile v njih podobice z božjih poti, pa velikonočni spovedni listek. Možje pa tudi kakšno pisanje od gosposke, pa tudi kak bankovec je bil vmes. To ni nič čudno, da je imela ranjka takole knjigo. Nemara je bila še od njene matere.“

„„Ključek?““

„Ključek pa je nosila vedno pri sebi. Prav droben ključek je bil, tako-le rumen, iz medenine, Kar povprašajte Nežo, gotovo ga je snela ranjci z vrata, ko je umrla.“

Marino je pretreslo. Pozabila je na freske in župana in hitela je navzdol po bližnjici, ki ji jo je cerkovnik Blaž pokazal. Kakor zaklad je držala knjigo, o kateri ji je šepetala slutnja, da vsebuje kaj več kakor pobožne molitve in romarske spominke.

Sele ob občinski hiši se je ustavila za kratek hip. Ker še ni bilo župana, je ubrala pot domov. A ko je hitela mimo pokopališča, ji je zastala noga. Obrnila je korak in stopila do groba. Tvoj molitvenik je tu, Marija Honorata, tvoj brevir, ki si ga hranila daleč od ljudi pri samotni cerkvi, da ti je v spomin ali tolažbo vsakokrat, ko prideš obiskat svetega ključarja nebeških vrat. Tvoja knjiga, ki so jo tisočkrat odklenili tvoji prsti, da so prebirali njene orumenele liste. Od kod imaš pravico, Marina, da odkleneš z radovedno roko knjigo njenega življenja, da listaš za skrivnostjo, ki jo morda hrani? In ki jo je ranjka vse življenje skrivala pred ljudmi? Ali imaš pravico? Zakaj? Ker si radovedna, ker je onkraj morja še bolj radovedna ena tvojih sester. Od kod imaš pravico do knjige, Marina? Stari mož na hribu ti jo je izročil kot dedščino, sprejela si jo, stisnila na se — ali jo pa smeš odkleniti? Smeš brskati za ključem, izpraševati Nežo, izsiliti skrivnost, ki jo je čuvala ranjka gospodarica do smrti? Solze so stopile Marini v oči. Ali nima tudi sama skrivnosti? Ne trpi tudi njeno srce? Kako bi bilo, da radovedne roke odkrivajo njeno rano?

Ali ni čutila na sebi že često zaskrbljeni pogled svoje mame, če so govorili o Andru? Ki ga ni. Ki ga ne bo. In ko bo odšla domov z otročiči, domov v mrzli dom, kjer je bilo nekdanj toliko ljubezni, toliko sreče — Marina se je zjokala. Skrbni pogled matere je videl nekaj, videl rano, o kateri je mislila Marina, da že dolgo več ne krvavi. Videla jo je in bežno umaknila pogled, če se je srečal z njenimi očmi. Dobra mama, blaga, zlata mama —

Obrisala si je oči, stopila prav tik groba. „Povej, ti povej, teta Honorata,“ je šepetala, „ali naj položim knjigo k tebi v črno zemljo ali naj jo hranim neoskrunjeno in zaprto, ti povej, ali naj —?“

„Mama“, je kričal Klop, in topotal po peščenih pokopaliških potih kakor mlad medvedek, „mama, kako smo te iskali, mama, kje si pa vendar bila?“ In solze so se mu udrle iz oči, ko je pritisnil obrazek v njeno krilo. „Mama, kje si bila,“ je med solzami še jeceljal, a lički sta se že smehljali. „Mama, in sama, brez nas si šla na Petra. —“

Tudi oče in mama sta prišla. V skrbeh so bili za Marino, ker se je delala noč, in zapregli so kočijo. Zunaj čaka Lipe. „Saj sem koj dejal, da je pri grobu,“ je rekel in ravnal nekaj pri uzdi leve kobile, „saj sem vedel, da se ni izgubila. Zdaj pa, hi, hot —“

Ko so zavozili pod oboke, je bila gosta noč. Na mizi se je kadila večerja. Marina je stopila za hip v svojo sobo in zaklenila svojo dedščino. Potem so večerjali veselo.

(Konec prih.)

Aforizmi.

(Dr. B. Škerlj.)

Mož mora svojo ženo ljubiti in jo tudi vsaj skušati razumeti — razumel je ne bo najbrže nikdar!

Cemu naj stopita v zakon mož in žena, ki ljubita le sebe? Že v naprej morata sad svoje ljubezni smatrati najvišjim!

Dobra žena misli preko zlih slutenj poroda na materinsko srečo.

Vera Albrechtova:

Pogovor z gospo Marijo-Vero.

Gospa Marija-Vera je znana našemu gledališkemu občinstvu ne le kot izvrstna interpretka psihološko zanimivih ženskih tipov, temveč tudi kot spretna režiserka, predvsem Ibsenovih dram (Sraho vi, Gospa z morja, Hedda Gabler i. dr.). Njena režija je vedno globoko zamišljena. V nji se jasno očituje ženska duša, ne le v pojmovanju oseb, ki jih podaja, marveč tudi v miljeju in raznih podrobnostih, ki izpričujejo fineze, na katere navadno najspretnejši režiser ne polaga vrednosti. Tem bolj me je razveselilo, ko sem zaznala, da se je lotila režije drame ženska, drame, ki jo je napisala ženska, Poljakinja Zofija Nalkowska, in v kateri nastopajo izključno le ženske osebe. Ker bodo vse kreacije, literarna, igralska in režijska, v ženskih rokah, bo delo za nas žene, ki se hočemo v svetu tudi aktivno in produktivno uveljaviti, tem bolj zanimivo. Nedvomno bo tudi ženstvo to pot manifestiralo svoje zanimanje za žensko tvornost s tem, da bo v čim večjem številu prisostvovalo tej izredni predstavi, ki se te dni uprizori na odru ljubljanskega gledališča. Prav tako ne more biti brez važnosti in zanimivosti, kako se je ga. Marija-Vera poglobila v snov in režijo te nove drame; zato sem se napotila k nji z nekaterimi vprašanji, ki mi je nanje umetnica rade volje podala nekaj svojih misli. Evo jih!

„V razmeroma skromni ženski dramatski produkciji je nedvomno gospa Nalkowska s svojo dramo „Dom kobiet“ ena najvidnejših in najzanimivejših sodobnih dramatičnih pisateljic. Kako sodite vi, gospa, o tem delu? Ali se mu pozna, da ga je napisala ženska? V čem vidite njegove odrske vrline in hibe?“

— Da je to delo napisala ženska, se pozna v toliko, da so mu predmet baš in izključno ženske usode, čuvstvovanje ženske duše. Toda ravno to je delu v prid, kajti če bi na primer isto napisal moški, bi gotovo ne mogel pogoditi ženske duše tako resnično in tako globoko dovršeno.

„Zanimivo v tem delu je seveda predvsem to, da se v njem dramatično oblikujejo s a m o usode ženâ. Ali se vam vi-

dijo ti ženski liki življenjsko in umetniško pristni in resnični? Katere osebe med njimi se vam zde odrsko najzanimivejše?

— Meni se zde vsi ti ženski liki živi, zanimivi in privlačni. Z vsako teh žen lahko globoko sočustvujemo — in to mi je znak, da so umetniško doživljene. Največja odrska vrlina drame je v mojih očeh to, da se igra stopnjuje vse do konca. Napeta in interesantna je na neki poseben način, in sicer v sukcesivnem spoznavanju nekoga, ki sploh ne nastopa, moža, ki je že mrtev, ki pa v igri živi tako plastično, da se pred našimi duševnimi očmi porajajo ne le pretresljivi dramatični dogodki iz preteklosti nastopajočih žen, temveč se nam tudi odpirajo tragične perspektive v njih bodočnost. Če vzamemo delo, kakor je izšlo v tisku, je za oder predolgovezno. To je v mojih očeh njegova edina hiba. Zato sem ga črtala skoraj za polovico.

„Po mojem mnenju je mogoča dvojna režija tega dela: realistična oziroma naturalistična ali pa stilizirana. Za katero ste se odločili? Na katero osnovno misel ste oslonili svoj režijski poudarek?“

Po mojem mnenju se mora to delo režirati samo realistično ozir. naturalistično. Ker sloni drama na filozofskem razglabljanju ženske psihe, se hočem potruditi, da bi to v igri prišlo do izraza. Če dovolite, vam temelj te psihofilozofije označim s par kromnimi nemškimi stihi:

„Einsam bleibt die Menschenseele,
ob wir Herz an Herz auch drücken —
s bleibt doch immer eine Tiefkluft,
die wir niemals überbrücken. —
Nichts kann ganz das Andre werden —
Jeder folgt dem eignen Triebe —
und ein Irrtum scheint das Leben
und ein schöner Wahn die Liebe...“

Vse te žene ge. Nalkowske, dasi tako različne po značaju in temperamentu, nosijo to specifično žensko bol. — To bom poskusila poudariti.

„Kako vam prija posel s samimi kolegicami? Kako so vaše tovarišice-umetnice dovzetne za svoje vloge? Ali jih je delo ogrelo?“

— Delo s samimi kolegicami mi je zelo drago, zlasti ker so vse navdušene za komad in za svoje vloge.

„Menda se da že po nekaterih skušnjah doslutiti umetniški uspeh ali neuspeh dela? Ali sodite, da bo delo na ljubljanskem odru uspelo? Kako ga bo po vaših mislih sprejelo občinstvo, ker je kak hrupen uspeh po mojih mislih izključen. S čim si razlagate njegov delni neuspeh v Zagrebu in menda v Pragi vzlic temu, da ima v sebi odlične literarne vrednote?“

— Da tako profinjen in globok komad ni za najširšo publiko — je seveda naravno. Ker pa nima nikakih posebno težkih problemov, pač pa mnogo miline in čuvstvenosti, upam, da bo našo pravo dramsko publiko ogrelo in privlačilo. Da v Zagrebu delo ni imelo tega uspeha, je najbrže vzrok to, da mentaliteta povprečne Zagrebčanke pač teži bolj za zunanjimi efekti kot za razglabljanjem psiholoških problemov. Kako je bilo v Pragi, točno ne vem. Pač pa vem, da je bil v Varšavi uspeh огromen. —

„Vem, da ste zastavili vse sile, gospa, da bo delo umetniško kar najbolj uspelo. Zato vam želim mnogo razumevajočega občinstva, zlasti iz vrst našega izobraženega ženstva!“

S to željo in zahvalo za ljubezniv pomehek sem se poslovila od simpatične umetnice.

* * *

V omenjeni drami Nalkovske nastopa osmero ženâ, kojih tragika leži v tem, da so ostale vse osamljene v domu 82 letne prababice (ga. Marija - Vera, 1. slika desno). Njeni hčeri sta Julia Czerwienska (ga. Juvanova, 2. slika desno), dobrohotna, namišljena bolna vdova, ter nje sestra vdova, delovna in energična Marija Lanowa (ga. Mdvodova, 1. slika levo.) Ta ima dve hčeri: 36 ločeno ženo Ružo Bylensko (ga. Mira Danilova, 3. slika levo) in 40 letno Jano Nielewiczowo (ga. Šaričeva 3. slika desno). Jana, ki je šele štiri mesece vdova, silno žaluje po svojem možu Štefanu in peče jo neprestano vest, da se mu je v zakonu iznevenila vzlic temu, da je vedno verovala v svojega moža. Z rodbino živi še Tekla, taščâ prababice in svakinja Jule in Marije (ga. Gabrijelčičeva, 4. slika desno.) Ona je že od svojega 21. leta vdova, izgubila je tudi otroka in se smatra za najbolj zapuščenô in nesrečno ter je včasih trpko-rezka. V vlogi stare vdane služkinje Zofije nastopa ga. Rakarjeva, (2. slika levo.) — Nenadoma pa se pojavi v tem navidezno vsaj umirjenem krogu osamelih ženâ neznanka Eva (gdč. Juvanova, 4. slika levo), izvenzakonska hčerka Janinega moža.

Omamljena dekleta.

N. P.

Lanskega poletja so se zanimali komunistični mladinski voditelji v Petrogradu za vzroke poraznega pijančevanja, ki se je tako razpaslo med delavskim naraščajem. Dekleta so bila v tem oziru posebno malo zgovorna. Kadar je ponovno poskušal predsednik pri občnih zborih ene od največjih tovarn v industrijskem Viborškem predmestju vprašati zaupnike posameznih oddelkov, so mu vedno odgovarjali:

„A kaj, saj skoro vsi radi pogledajo v kozarček. Tudi ženske so kakor moški: če prilika nanese, si privoščijo požirek.“

„Če pa ni posebne prilike?“

„No, potem pijemo kar tako!“

Naposled so sklicali prireditelji izključno žensko zborovanje, kjer ni bilo razen predsednika prav nobenega moškega. Ta seja je bila jako dobro obiskana, ker so zagotovili udeleženkam, da ne bodo prišla njih prava

imena v javnost. Stenografski zapisnik govorov je podal tako pomembno in pretresljivo sliko žalostnega življenja komunističnega mladega ženskega pokolenja, da ga je kmalu priobčil znani sovjetski publicist A. Zorič v 7. številu mladinskega tednika „Prožektor“, priloge osrednjega komunističnega dnevnika „Pravde“, ki izhaja pod uredništvom znanega teoretika Buharina. Pozneje je bil ta članek ponatisnjen v posebnem zborniku o življenju proletarske mladine, ki bi ji naj predložil njene najusodnejše nedostatke. Objavljamo odlomek te izredne ženske seje.

* * *

Predsednik — naj mu bo ime, recimo, Lukin, je v uvodni besedi dejal: „Dekleta, ugotovil bi rad, kako se zgodi, da se ve navadite piti in potem pijače ne morete pustiti? Vedel bi rad, katere dobrote vam nudi žganje in na kak način bi se lahko nadomestile? Danes sem jaz med vami edini moški, pa še oženjen sem. Samo danes se pogovarjamo, jutri pa se ne bomo več videli. Zavoljo tega vsega ste lahko po mojem mnenju popolnoma odkritosrčne...“

V kotu je vstala Katja Ermolajeva:

„No bom pa jaz o sebi povedala, če hočete. Leta 1923. sem prišla v tovarno, pa so me kmalu izvolili v komunistični omladinski odbor. Če smo imeli sejo, smo potem redno hodili v jedilnico, v naš klub. Ne vem, zakaj je to bilo, a redno smo naročali pivo.“

„Kaj pivo? Žganje! Po pravici povej!“

„Saj res, pa vam tudi nisem hotela lagati. Od kraja je bilo pivo, a so fantje potem dejali: ‚S pivom bi prišli samo na kant: saj ga mora človek najmanj pet steklenic popiti, da mu stopi v glavo.‘ Čemu pa je to potrebno?“ sem vprašala. „Zato,“ so mi odgovorili, „ker je tako dolgčas pri nas. Če pa si privoščimo pravo mero, potem je vse drugače. Vidim, na primer, tvoje obličje, pa se mi kar zdi, da sedi namesto Katjke Ermoljeve sama Mary Pickford pri naši mizi.“ (Grohot). Tako smo začeli jemati žganje, in vsakokrat so odtavali fantje domov popolnoma natrkani. Pa tudi pri družabnih večerih so vsi pili, a ondi se zbirajo razen naših delavcev vsi zavedni sodrugi iz okrajnega odbora. Še to moram povedati, da bi mi res bilo nerodno odklanjati pijačo, ko vsi pijejo. Če sem se upirala, so mi dejali: ‚Glej jo no! Kaj se pačiš tako po buržujsko? Tukaj smo v svoji družbi. Fantje ti ne bodo ničesar žalega storili...‘“

„Oha, to pa to!“

„Že vemo, da samo zato dekletom venomer prilivajo v kozarec.“

„Res je. Dekleta! Kdo mi bo ugovarjal, če vam povem, da zapravimo me vse svojo nedolžnost baš v vinjenem stanju? Saj smo lani vse pismeno odgovarjale na to vprašanje, ne da bi se bile podpisale na vprašalni poli, in smo vse v istem smislu odgovorile. Pa če bi se to dogajalo vsaj z onimi fanti, ki jih rade imamo in hodimo z njimi na promenado, ampak ne: samo slučajni znanci to vedno zakrivijo. Prav tako skoči sosedov petelin čez plot na drugo dvorišče, pograbi ondi prvo kokoš, jo izrabi, pa zleti zopet proč. Če gre pri nas dekle na zabavo in ima še kaj varovati, vzame vedno s seboj malo sestro ali magari brata, da bi na njo pazil in ji ne

pustil storiti krivice. In vendar se zbirajo na teh naših večerih sami domači delavci. Ali ni to pravzaprav sramota za nas vse?"

„Ne bodi no tako naduta! Kaj pa je bilo s teboj? To poveji!"

„Saj ne tajim. Tudi z menoj je bilo tako. Tudi mene je zapeljal fant vinjeno v parku. Ko sva bila na izletu, sva stopila v vrtno točilnico. Naročil je žganja zase in piva zame. Popila sem pivo, pa si rekla: Zakaj se mi zdi danes tako močna ta pijača? Nisem namreč opazila, da mi je obe tekočini pomešal v kozarec. Ta žlobudra se imenuje ‚jež‘. Šla sva nato po parku in mi je vse plesalo pred očmi: grohotala sem se kakor prismojena. V tem stanju me je zapeljal. Drugi dan sem ga srečala in mu očitala: ‚Ti si vendar komunist. Ali smejo zavedni komunisti tako postopati? To je vendar grdo. Vinjena sem bila, pa si me ti zlorabil.‘ On pa se je namuznil: ‚Lej jo! Saj nisi vendar otrok in veš, kaj je ljubezen.‘ Od kraja sem bila obupana, a pozneje sem nekako otopela. Zdaj že vem, da ima stvar vedno isti zaključek, če grem s fanti kam na ples. O, zdaj to pač dobro vem. Jaz sem se itak obvarovala najhujšega, ostala sem delavka. A koliko deklet se je izgubilo na ta način? Vera Dementjeva, Nastja, Olja, Ninka..."

„Anjuta Glebova tudi..."

„Varjka, Tanja Pronina!"

„Sonja Grabova!"

„No, saj pravim. Nastja je na primer čedno dekle, navdušena komunistinja. A Prokofjev jo je uničil..."

„O, ta podlež! Kakor kuga je!"

„Razumno dekle je bila, prijazna in usmiljenega srca. Peljal jo je v bar in odtod na barko na Nevi, in je bila že vinjena. On je svoje opravil, pa jo kar pustil na barki. Zaspala je. Zgodaj se je zbudila, a krog nje so stali capini, ki si iščejo prenočišča na zasidranih barkah. Vsi so se grohotali in jim je komaj ušla. Tako se je pričelo, končalo pa se je na Nevskem.¹ Ponoči je postopala po Nevskem, zjutraj pa hodila v tovarno. Hudo se je oklepala službe, ker se je bala, da bi se drugače popolnoma izgubila. A oči so ji seveda skupaj lezle in roke so se ji tresle — za delo že ni bila več! Kmalu je izgubila delo. Nekaj časa je še služila kruh ponoči, a potem se je okužila s kapavico in skočila z mosta. To pot so jo rešili. Bila je še vedno vpisana pri komunistični omladini. Njen krožek jo je poklical na odgovor in priznal, da ni kriva. A Nastja si je oskrbela revolver, pa se ustrelila. Njeni tovariši iz izobraževalnega tečaja v naši tovarni so ji priredili pogreb."

„Oh, to žganje, to žganje!"

„Seveda. A če se brani dekle pijače, je ne bodo povabili v družbo. ‚Kaj bi dolčas prodajala,‘ ji rečejo, ‚saj sedi vedno samo v kotu, kot da bi pri frizerju čakala na vrsto.‘ Potem naj se vedno na samem dolgočasi! Zato gledajo pri nas, če priredijo ples ali tudi izlet, naj ima vsak fant svoje dekle, da ne bi kdo ostal brez para. Če komu dekle uteče ali ga opehari za končni užitek, ga imajo vsi fantje potem za norca. ‚Ta pa niti ne ve,

¹ Petrograjska glavna promenada.

kako je treba dekleta zmešati, mu rečejo, ta je še premlad. Če kdo ne mara žganja, ga tudi zasmehujejo: „Joj, nobene pokalice nismo vzeli s seboj za otročička.“ Saj smo tudi me, po pravici rečeno, tako vajene gledati fante. Kdor prenese dosti žganja in ima močne šape, da nas skoro davi, tisti je pravi fant, a vsi drugi niso nič vredni. Če se fant napije, se nam zdi, da mora biti tako, da ne gre drugače. Saj pravim, kaj vse nam očitajo, če se branimo pijače: puščobne ste, domišljave, pokvarite družbo. Kako bi me ne pile? Marsikateremu dekletu je žganje od kraja zoprno in se ga doma poskuša navaditi. Pri moji veri je tako: kupijo si steklenico žganja, nabašejo noter sladkórja in črešenj, pa pijejo v naši ženski kasarni. Od kraja jim prihaja slabo, a potem se navadijo. In če se navadijo, same pravijo: zakaj bi si ne privoščile požirka?“

„No, in kaj mislijo o tem delavci v splošnem? Ali jim je znano, kaj uganjajo fantje?“ je vprašal Lukin.

„Le pojdi, pa poskusi o tem komu pripovedovati! Ali naj takoj tečem, pa vsem po vrsti pripovedujem, če sem kaj takega zvedela?“

„Tega skoro nihče ne stori,“ je pritrdila Katja Ermolajeva. „Pred vsem nas je vendar sram. Recimo, da bi se mi kaj takega zgodilo, pa bi šla jaz tožarit: že drugi dan bi vedela o tem vsa tovarna, vsi bi drug drugemu pripovedovali, pa se na tihem hihitali. Saj bi me bilo sram! Zavolj tega ne bi nikomur povedala o nesreči svoje prijateljice; smili se mi. Razen tega je marsikdo mnenja, da je to slab tovariš, kdor toži in naznanja. Marsikdo se tudi boji kaj ziniti. Saj se je že dogodilo, da so mu to poplačali z zausnicami. Lahko ga tudi pričakajo zvečer kje v zakotni ulici, mu poveznejo vrečo čez glavo in ga neusmiljeno pretepejo. Pa kaj bi tudi tožili delavce sploh, če so vsi tisti fantje naši lastni sodelavci...“

„Vsi vendar niso taki!“

„Seveda, niso vsi taki,“ je pritrdila Katja in sedla. „Imamo tudi resne, poštene fante, a ti se ne mešajo v slične zadeve in o njih tudi slišati ne marajo. Pošten fant gleda dandanes, da bi se čimprej oženil. Potem živi svoje redno družinsko življenje, pa ne mara imeti opravka s sličnimi zoprnostmi. Če smo jim dekleta včasih potožile, so nam vedno odgovorili: „Same ste krive, saj niste nedoletne. Zakaj pa pijete, pa malopridnežem toliko dovolite?“ Morebiti je tudi res tako, da smo le same vsega krive...“

* * *

Oglasile so se še druge, vsaka je izpovedala svojo žalostno življenjsko zgodbo, katere prava povzročiteljica sta alkohol in njegov čestilec. Ne smemo pa misliti, da se gode take in podobne stvari samo na Ruskem... tudi pri nas niso redki primeri, ko se mladenič in dekle — in to ne samo v delavskih vrstah — zblížujeta in propadata pod opojem alkohola. Ko bi na Ruskem — in tudi drugod — zaustavili usodni pohod alkohola, bi imel vsak kulturni in socijalni pokret večji uspeh, ker bi lahko računal z močnimi značajmi. Še tako veliki idealisti pa izgubljajo pod omamo alkohola svojo etično moč in skrunijo svoje vzore.

† Ana Pavlova.

Vida P.

Ni je več.

Pretrsljiva je bila vest o njeni smrti, pretresljiva kakor vselej, ko nam sporoča konec osebe, ki je bila velika, morda edina v svoji panogi in ki je zato pomenila nekaj vsemu svetu.

Ana Pavlova je bila plesalka svetovnega slovesa, plemenita, enotna in izrazito umelniška osebnost. V plesu je doživljala in izživljala zmisel lepote v najglobljem, božanskem pomenu.

Že po naravi je bila ustvarjena za svečenico umetnosti: do popolnosti brezhibno oblikovane roke, noge, vrat, lice, vse na njej je bilo plemenito, kakor poduhovljeno, občutljivo in čuteče do skrajnosti. Ritm, barva, plastika so se dojmili njene duše kot harmonična enota in se prelivali v poduhovljene gibe njenega telesa. Zato so bili njeni plesni nastopi njej sami trenotki globokega ustvarjanja in izživljanja, gledalcu pa užitek polne, resnične lepote.

Kot siromašna deklica je bila sprejeta v slovečo carsko baletno šolo v Petrogradu. „Bile smo pod najstrožjim nadzorstvom; vsak dan so nam pregledovali zobe, lase, roke in vse telo; skromno hrano so nam izbirali samo s posebnim ozirom na prožnost udov; v plesni dvorani, kjer je bilo samo nekaj slik ruskih carjev na stenah, smo bile zaposlene dan za dnem po 16 ur.“ Šest let je bila v tej šoli. Potem je bila nekaj časa dvorna plesalka, kmalu si je ustanovila malo skupino „prvi ruski balet“ in odšla v svet, kjer si je takoj pridobila slavo. Po vojni se je povzpela do stopnje prve svetovne plesalke in se uvrstila med one velike ruske izbranice, ki so v viharjih letih odšli iz domovine in razodeli svetu dotlej nepoznano globino in lepoto „barbarske“ ruske duše. Spočetka so bili v zboru Ane Pavlove samo Rusi in Poljaki, moški in ženske. Zadnja leta je pa sprejela več Angležinj, ker so se ji zdele resnejše in skromnejše.

Šumnega sveta in družbe ni ljubila, pač pa se je dobro počutila v muzejih in starinskih cerkvah. Proučevala je vse one panoge umetnosti in znanosti, ki so v katerikoli zvezi s plesom in koreografijo. Najpristronejše prijateljstvo je čutila do slavne tragedke Eleonore Duse, ki jo je najbolje razumevala v obupnih dneh izgubljene ljubezni; med moškimi pa je visoko cenila raziskovalca Nansena, ker je bil nenavadno resen in možak človek.

Ples, kakor ga je pojmovala Ana Pavlova, ni izraz lahkega, po zabavi in ploskanju stremečega športa. Trideset let je živela v njem, v nepreslanem discipliniranju same sebe, vežbanju in proučevanju. Konečno so ji začele odpovedovati izmučene telesne sile: krvavele so ji noge. Letos je prišla na Nizozemsko, hotela se je ustaviti v Haagu, pa se je je lotila influenza, pritisnilo se ji je še vnetje prsne mrene in pljuč ter ji nagloma zaključilo življenjsko pot.

Ob tej nenadni vesti so bridko zaplakali tudi otroci, kajti pokojnica je vzdrževala v Parizu zavod za sirote...

Njeno truplo so prepeljali v London. Na grob ji je dal soprog napisati besede s starega grškega nagrobnika:

„Oj zemlja, ne bodi težka njej, ki je tebe tako malo težila...“

Kaj zato?

† Srečko Kosovel.

In če sem samo vetru brat —
kaj zato! In če me nima nihče rad —
kaj zato! In če sredi mrzle noči
moje revno srce samo drhti —
kaj zato! — Saj se mi ceste,
sestre najvernejše, zveste,
bele bleščijo skozi temno noč,
ko sem od želj in od misli vroč.

In če pomislim,
kako s teboj je, ki tiho
spiš v koči sredi gora,
vidim, da nisem osamljen
sredi sveta.

Žena.

Ko padalo je listje raz kostanje,
sem te iskal povsod.
Ne vem zakaj, ne vem, kako
prišla si mi na pot.

Si bila ti, ki sem te jaz iskal?
Ne vem. Le to vem jaz,
da zasijal je milo in svetlo
v somrak jesenski tvoj obraz.

In da te duša je vzljubila,
ker si naproti mi prišla,
da te je roka oklenila —
in da umrla sva oba.

Prešla sva črni gozd jesenski,
razsvétlilo se je nebo,
ob tebi, mladi, dobri ženski,
bilo mi je lepó, svetló.

Meglá, meglá je že rosila,
ko sva prihajala nazaj —
zakaj sva se, o, prebudila,
zakaj je ugasnil ta sijaj...

O naj bo grenko, grenkotesno
na sivih cestah sred ljudi,
ko rad bi umrl, o lepa žena,
pogledal v tvoje bom oči.

Gospodinja na kmetih. Zeljka Razingarjeva.

Kmetu, ki tvori večino v naši državi in Rumuniji, Bolgariji, Poljski, Rusiji i. t. d., preti gospodarski polom. Delavec jadikuje, da je postal suženj današnjega velekapitala. Velekapital se tudi obupno bori za tržišča, ker ne more spraviti svojih proizvodov v denar...

Kmetско - gospodarski program ne zanima predvsem samo agrarnih držav, temveč tvori najvažnejši svetovni problem. V pretečeni dobi je bil ta problem lažje izvedljiv kot dandanes. Kmetije so nudile svojim obdelovalcem prehrano, obleko, perilo, obutev i. t. d., ako že ne v gotovi obliki, pa vsaj surovine. Pridne kmetске roke so si skoraj vse potrebno za življenje pripravile same. Nevestne skrinje so bile navadno zelo bogato založene z domačim platnom, sukancem in volnenimi izdelki (flanela, sukno, nogavice itd.) tako, da so bile preskrbljene za dolgo dobo. Material je bil prvovrsten, mnogoletna uporaba teh izdelkov je najboljša priča dobre kakovosti. Stroški kmetovalcev za prehrano, obleko, obutev i. t. d. so bili s tem znižani. Istotako so bili izdatki za razvedrilo komaj omembe vredni.

In danes? Ženskemu svetu je platneno perilo pretrdo in pretežno. Raševina je za kmetskega fanta premalo lepa. Pa se je domače izdelovanje tudi tako podražilo, da se skoraj več ne izplača.

Vse od najvišjih slojev pa do zadnje kmetске dekle hlata po modnih izdelkih, muhah enodnevnih, brez trajne vrednosti. Obleka in perilo današnje mode je res tanko, saj sliči pajčevinam, tudi trpežno ni in drago je, pa kaj je to proti navalu modnih norosti. Mnogo praktičnega je moda v zadnjih desetletjih res prinesla, oziroma odpravila prejšnje norosti. Pa kaj pomaga to, ko se res lepe, praktične in koristne pridobitve na tem polju ne obdrže na površju. Dandanes narekuje modo velekapital s svojimi izdelki, ženski okus pa sledi skoro brez ugovora diktatu.

Skok iz predvojnega časa v položaj današnjega kmetskega in delavskega dekleta v svoji zunanosti je silno velik in je daleko prehitel vzgojni pokret. Povsod se gromadijo stroški in to v veliko večji meri kakor v predvojnem času, pri tem pa se niso dvignili dohodki do sedaj potrebnega minima. Poglejmo, kako vpliva to na gospodarstvo naših kmetij in na delavčevno družino.

Vse beži s kmetске rodne grude v mesto in industrije, misleč, da se tu cedita med in maslo. Kmetija dandanes ne more nuditi tako visokih plačil, da bi se obdelovalcem ne bilo treba odrekat raznim novodobnim izdatkom. Večina kmetij je sploh na gospodarsko neugodnih tleh, tako da je tehnično obdelovanje precej omejeno, ako ne onemogočeno. Velike ravnine s strojnim obdelovanjem nudijo še dandanes lep dohodek. Dosedanji način ročnega obdelovanja kmetij pa dandanes ni več rentabilen. Prilike, v katerih se nahajamo, nas silijo, da dvignemo donos in

rentabilnost kmetij na tako višino, da bo kmetski družini zagotovljen gospodarski obstoj in pa da še nekaj ostane za gospodarski napredek, kaka malenkost pa tudi za razvedrilo. Vse države se trudijo, da bi to dosegle. Pomagajo si z najrazličnejšimi sredstvi, dosedanji uspehi pa niso povsod zadovoljivi. Tako vidimo, da je postal ta gospodarski problem — svetovni problem. Posebno v kmetijskih državah je rešitev tega problema tako nujna, da je od njega zavisen ves napredek dotične države. Kaj je temelj in katere so smernice za izboljšanje sedanjega kmetijskega gospodarstva? Izhod vidimo zlasti v sledečem: dvig donosa zemlje z bolj-šim gnojenjem in obdelovanjem, odbiranjem in zamenjavanjem semen itd.; izboljšanje živinoreje z gojitvijo le priznано prvovrstnih pasem, odbiranjem dobrih mlekaric, z dvigom mlečnosti potom močnega krmljenja, z napravo bolj-ših hlevov, gnojnih jam itd.; dvig prašičjereje z odbiranjem plemenskih živali, voditvijo tozadevnih rodovnikov, primernim krmljenjem itd.; izboljšanje kokošjereje z vpeljavo priznane domače pasme pod imenom „štajerska kokoš“, tako da se povprečna nesnost naših kokoši od 80 jajec dvigne letno na 160—200; dvig gojitve zelenjave, da bo nudil domači vrt dosti veliko izbiro za celo leto; dvig sadjarstva z upeljavo prvovrstnih donašajočih sadnih vrst itd.

Mogoče bo marsikatera rekla: kaj me to briga, za to naj se brigajo moški. Že prav, pri tem pa naj nikar ne pozabi, da so se ravno v gornjih panogah do sedaj predvsem morale udeleževati kmetijske gospodinje. Moški so se bolj udeleževali pri vožnji, pridelovanju žitaric, košnji itd. Splošno pa je področje kmetijske gospodinje in gospodarja v tako tesni zvezi, da morata biti drug drugemu v oporo tako, da lahko pri gospodarstvu tudi drug drugega nadomestujeta. In ne le samo to, saj vidimo, da mora tudi dandanes veliko število gospodinj voditi kmetisko gospodarstvo brez moške pomoči. Ako prištejemo k temu še številne gospodarje alkoholike, tedaj se število ženskih gospodarjev še znatno zviša. To žensko sodelovanje so prav dobro presojali naši predniki, ki so izkristalizirali izrek: Žena podpira pri hiši tri ogle.

Vsi dobro vemo, da je gospodinjstvo izključno na ramah žen. Vemo tudi, da je materina beseda in njena vzgoja v mladostni dobi vsled njenega delokroga intenzivnejša od očetove. Moški celo trdijo, da je nesoglasij v zakonu in gospodarstvu kriva ženska. Kaj, ko bi bilo v tem kaj resnice?! Kmetiska gospodinja naj po svojih močeh pripomore, da se prične kmet-sko ljudstvo intenzivno baviti s svojo domačijo. Iz tega se bo rodila ona velika ljubezen do rodne grude, da se kmet-sko prebivalstvo ne bo ustrašilo trdega kmet-skega dela, da se ne bo vdajalo iluzijam izseljevanja in ne zapeljivim vabam mesta.

Zavreči moram današnjo šimi - kulturo, mesto nje pa stremimo po dobri gospodarsko poklicni vzgoji našega kmet-skega naroda. Ta poklicna vzgoja pa mora izhajati iz praktične gospodarske potrebe, vzposobiti mora kmet-skega mladeniča in kmet-sko mladenko ter jima privzgojiti ne le gospodarsko znanje, temveč tudi ljubezen do rodne grude, do kmet-skega stanu, do lepih domačih navad in običajev. Le tedaj lahko pričaku-

jemo, da bodo prvovrstne kmetske moči posvetile vse svoje zmožnosti kmetsko - gospodarskemu napredku.

Te poklicne kmetsko - gospodarske vzgoje so se zadnje čase oklenile naše gospodinjsko - nadaljevalne šole za dekleta in kmetsko - nadaljevalne šole za fante, pod vodstvom našega podeželskega učiteljstva. Upamo, da bo korakala ta vrsta šol v tesni zvezi z osnovnimi šolami, tako da bo dobila naša mladina v njih izpopolnitev in ono poklicno vzgojo, katere mu osnovna šola ni mogla dati. Voditeljice in voditelji teh šol se morajo boriti z mnogimi težavami. Celo kmetsko ljudstvo samo je spočetka dvomilo v njihov uspeh. Spoznali pa so kmalu, da šole nudijo res le praktično poklicno vzgojo, brez preobširne in nepotrebne teorije, in se ves ustroj tega šolstva nanaša na domače krajevne razmere.

Močno se zanima za to šolstvo tudi državna uprava, posebno v naši Dravski banovini.

„Kakšnega moža si želi sodobna žena“.*)

1

Ideal moža, kakoršnega sem si predstavljala kot šestnajstletno dekle, je v glavnih potezih nalikoval idealu, ki so si ga ustvarjala dekleta enake starosti skozi stoletja. To je bil podzavesten produkt hrepenenja mladosti, ki je bila v vseh časih in je še vedno polna vere in upanja v življenje, v bodočnost, v človeka. Vendar je bila ta slika samo bežen sen, kajti trdo, realno življenje mi je zgodaj odprlo oči, oblikovalo mojo duševnost in razbistrilo moj pogled na svet in na odnošaje ljudi in dogodkov med seboj. Zgodaj sem začela spoznavati ljudi, četudi bolj z instinktom kot z razumom, in z zanimanjem sem opazovala zlasti moške, ki sem jih — po pravici povedano — čedalje manj cenila. Kot pristna ženska sem pri njih najbolj pogrešala moštosti. Toda ko sem razmišljala o vzrokih te pomanjkljivosti, sem spoznala, da ni toliko krivde na človeku kot na posebnosti razmer. Vendar pa to spoznanje in razočaranje ni ubilo v meni zavesti — in skoro bi rekla — prepričanja, da more resnično zadovoljstvo v življenju ustvariti le harmonično sožitje dveh ljudi — moža in žene. Ali za tako harmonijo je treba predpogojev, ki so, žal, v današnjem življenju podani mnogo bolj poredkoma, kakor so bili v preteklosti, krive so temu deloma zunanje razmere, deloma pa diferenciacija žene, njen duševni razvoj. Toda tu ni mesto, da bi o tem razpravljale. Stojimo skratka pred dejstvom, da spremenjene zunanje razmere spremene tudi naziranje in zahteve posameznika — moža, a tudi žene.

Tako si n. pr. jaz kot samostojna poklicna delavka nikakor ne morem predstavljati, da bi imela za moža reakcionarja, ki bi spadal v vrsto onih starokopitnežev, ki propagirajo ideal žene, katere inna smisel samo za tako zvano domače ognjišče ter se mora skrbno varovati vsakega zanimanja in udejstvovanja v javnem življenju, da s tem ne omadežuje svoje takozvane „večne ženskosti“. Kako naj žena, ki stoji realnemu življenju in časovnim vprašanjem ob strani, razume svojega moža? In kako naj mož ženo, ki ničesar ne razume, ki je zgolj samica, ceni in spoštuje? Kako naj taka žena vzgaja svoje otroke — za življenje? Jaz bi želela od svojega moža pred vsem, da bi se strinjal s tem, da se zanimam tudi jaz za vse živo življenje okoli sebe,

*) Odziv na „Vabilo“ v 2. šte. Ž. Sv.“

za katero se zanima tudi on, seveda; da bi izmenjavala o vsem svoje misli, da bi se skušala razumeti in se tudi v tem spopolnjevati. Kajti samo če skušava popolnoma razumeti drug drugega, bi mogla biti tudi vzgoja otrok dobra, harmonična. Ker vzgoja otrok se mi zdi naloga obeh zakoncev, ne samo žene, kakor je to pri nas običaj. Žena je zaposlena z gospodinjstvom, mož naj pa nadzira učenje otrok ter naj jih vodi na izprehod. Ne bi hotela moža, ki bi živel svoje življenje zase — v kavarni in gostilni, domov pa hodil jest in spat — kot dela to zelo veliko naših mož. —

Nekoč sem čitala, da se mora pravi mož zanimati za vse: za javna vprašanja, za literaturo, za šport, za umetnost, za gospodarstvo itd. Res, da je s takim človekom prijetno kramljati sem ter tja za pol ure, ali kaj hitro se opazi pri takem univerzalnem ženiju plitkost in površnost, ki jo spremlja često še nadutost in damišljivost takega vseznalca. Za vse življenje bi raje imela druga, ki se zanima za manj stvari, a je nekoliko globlji.

Človeka, ki se posveča izključno le športu, bi absolutno ne marala. To so najbolj enostranski ljudje, ki tudi nimajo nobenega smisla za realno življenje in jim rojijo po glavi le rekorde. —

Poglavitno, kar bi si želela od svojega moža, je pa tako nesodobno, da mi je skoro nerodno povedati: ljubezni. Pa ne samo tovariške, površne, moderne, temveč čisto običajne, prave, resnične ljubezni. Brez nje se mi zdi zakon navadna pogodba, ki ne more držati; če so motivi zveze materialnega značaja, se zakon prav lahko primerja s prostitucijo. Takole naziranje res ni moderno; kdo bi bil romantičen in sentimental danes, v dobi tovariških zakonov in raznih drugih kompromisov? Vse to je vendar v duhu časa, kakor je v duhu časa n. pr. tudi moderna glasba, ki se skušamo vživetj vanjo, se ji divimo (na videz), govorimo o njej, a nas pusti hladne — vsaj mene in mnogo drugih navadnih zemljanov mi je pripovedovalo isto. Toda ko začujem sladke melodije Verdija, oh, kako resnično jih razumem, kako blagodejno vplivajo name, kako res rada jih poslušam. In nič se mi ni treba pretvarjati in po sili razumevati. Vse je enostavno in samo ob sebi umevno. Kakor ljubezen. Saj ljubezen je osnovni ton ženske duše, ki išče v možu sozvočja. Bistvo tragike zakonskega življenja pri ženi povzroča skoro vedno neskladnost v čustvovanju obeh. Neka gospa mi je pripovedovala, da ni prišel njen mož nikdar z izprehoda, ne da bi ji bil prinesel vsaj par cvetic ali zelenja — kljub temu, da sta bila poročena že 20 let in je bil on inteligenčen, možat in zelo zaposlen z delom. „Romantičen je,“ je rekla ona. Jaz pa sem jo zavidala za to romantiko.

Milena B.

2.

Zelo všeč mi je bil članek in vabilo k odgovoru na vprašanje v listu. Kot devetnajstletna mladenka, hči premožnega posestnika, hočem povedati svoje želje in mišljenje.

Želela bi si takega moža, ki ima res pravo ljubezen do mene, pa tudi jaz do njega, ker ljubezen je glavna stvar.

Ne želim, da bi bil bogatin; naj ima le dobro službo, da se pošteno živi. Kajti bogastvo mi je postranska stvar, saj „iz malega raste veliko!“ Mislim, da vsak bogatalec vedno hrepeni po še večjem bogastvu in zato si izbira družico v takih hišah, kjer slove dekleta po bogati doti; žena pa mu je postranska stvar; hoče, da mu je samo sužnja.

Zato si želim vernega, delavnega, poštenega in ne razuzdanega moža. Sreče pa ne bom nikdar iskala v možu, ker človek v človeku ne najde sreče, ampak v Bogu.

Da bi pa gledala na to, če je morda dober športnik, telovadek ali podobno, to mi ni mari. Glavno je, da je dober oče svoji družini in zvest drug svoji ženi.

Franica Ž.

Eno uro ob plinskem štedilniku. Anka Nikoličeva.

Poslali ste me, gospa urednica, za kratko uro v šolo k ljubeznivi, spretni, v svoji stroki temeljito podkovani Dunajčanki, ki je pod okriljem ljubljanske plinarne kazala kuhanje na plin kar na treh ličnih, apetitnih, belo emajliranih plinskih štedilnikih. Zdaj pričakujete od mene objektivnega poročila, nepristranskega razmotrivanja o tej važni modernizaciji naše kuhinje. Najpreje moram, čeprav nerada, razdreti iluzijo nekaterih gospodinj, ki mislijo, da so si z nabavo plinskega štedilnika priklenile na hišo čarodeja, nekakšno „mizico, pogrni se“, ali palčka iz pravljičice, ki bo na tihoma opravil kuharsko delo, med tem ko one spe, krpajo nogavice ali se zabavajo. A plinski kuhalnik ni nikakšno bajno bitje, ki osrečava spečega, temveč novodoben stvar, ki rabi budne pažnje in razumne nege, da postane zares zvesti prijatelj tvoje hiše.

A kot moderni hišni prijatelj zahteva, da razumeš dušo, da se pečaš z njegovo bitnostjo, celo opasen ti postane in življenje ti ogroža, če ga tvoja mirna in sigurna roka ne drži v pristojnih mejah. Gorilni plin je strupen in če ga vdihavaš daleč časa, ti povzroči težko omedlevico, pozneje smrt. Zato morajo biti pipice pri plinskih ceveh vedno tesno zaprte in otrokom nedostopne. Princip naj bo, da nikdar preje ne odpreš gorilnika, preden ne držiš ob njem prižgane vžigalice. S tem učinkuješ trojno: 1. zabraniš, da bi uhajajoči plin razširjal po kuhinji neprijeten vonj, 2. štediš plin, 3. odstraniš nevarnost, da bi pozabila vžgati uhajajoči plin, ker si bila n. pr. za trenotek odpoklicana, a si se zamudila dalje. Uhajajoči plin se je med tem v obilni meri zmešal z zrakom in postal v tem svojstvu eksploziven. Če ga sedaj vžgeš ali stopiš v kuhinjo z odprto lučjo, lahko pride do eksplozije. Pri tej priliki naj še omenim, da sam čist plin ne eksplodira, pač pa te zastrupi.

Čudiš se morda, da tako nevarno stvar sploh napeljemo v naša stanovanja. Ali pa ni opasna tudi voda, elektrika, navadna lončena peč, če ne znaš ž njo pravilno ravnati? Uporaba plina je samo vprašanje vzgoje in navade. Gotovo ima neprimerno več ljudi plinski kuhalnik kakor avtomobil, in vendar bereš vsak dan o avtomobilskih nezgodah, a skoro nikdar o zastrujenju ali eksplozijah s plinom.

Kuhanje s plinom ima toliko prednosti, da jih njegove slabe strani sploh ne morejo odtehtati. Pomisli samo: Po ceveh ti priteče kurilni material prav tik pod tvoje lonce in kozice. Samo vžigalico vžgeš, odvišeš pipico in evo ti plamena, kakršnega poželiš, jakega ali šibkega, ali prav drobnega, ki ti dovoli, da zapustiš štedilnik, ki ti kuha, ne da bi smodil, ne da bi prestal goret, med tem ko opravljaš druga dela. Samo na uro moraš tuptat pogledati, in ko je potekel čas, ki je potreben, da je tvoja jed gotova, zaviješ pipico in plamen ugasne. Ni ti treba cepiti trsak, ne vlačiti premoga, ne odnašati nerodnega pepela. Niti lonca ti ni treba odrgniti črnih saj. Vse je čisto, vse gre naglo, vse je najlepše urejeno. V pečnjaku spečeš krepko potico ali penasti narastek lahko do popolnosti, saj je ni predvidene zahrbtnosti kuriva, ki bi prišla v pošte, dimnik ne nagaja, ker ne vleče, jed, ki se kuha na plošči, ne brani, da bi ne smela dati primerne vročine pečnjaku. Pečenko ti speče točno in štedljivo tudi brez masti. Najboljše celo brez masti. Roastbuf iz plinske pečice je naravnost idealen, in smelo trdim, da ga je težko speči v navadni pečici tako popolno. Na žalost ste mi, gospa urednica, odmerili tako malo prostora, da se ne morem spuščati v podrobnosti delikatne in zdrave omake, ki vsebuje po tem načinu kuhanja samo redilne mesne sokove brez

težke masti, ki obremenjuje prebavila; ne morem se zadržati pri steakih, ki jih pečeš na rešetki in mažeš z oljem (delikatno!), ne pri jagnjetini, ki jo nasadiš na raženj in pečeš kakor naši pradedje — samo da se ti nikdar ne osmоди in ne navzame vonja po dimu. Idealno se seveda skuha vsaka povrtnina, počasi se duši v lastnem soku, da obdrži vse dragocene soli in vitamine; vkuhavanje mezg in sadja pa je prava radost.

Samo majhne malenkosti je treba za kuhanje na plin (poleg štedilnika seveda!) majhne malenkosti, ki je žal ne obvlada vsaka gospodinja: kuhati je treba znati, in sicer temeljito. Saj sem že dejala, da plinski štedilnik ni čarodej. Če ne poznaš kakovosti sirovin, ne veš ravnati z maslom, ne mešaš pravilno testa, ti najlepši štedilnik nič ne pomaga. Poleg tega se moraš temeljito tudi baviti s kuhanjem na plin, kajti kakor posod ti bo tudi tu pokazala praksa, kako še bolj štedljivo uporabiš to novo gorivo, kako vravnavaš vročino. Na srečo se ti ni treba zanašati samo na prakso, ki je dolgotrajna in nekoliko draga, če upoštevaš marsikatero neuspelo kosilo. Spretna Dunajčanka je razodela vse svoje skrivnosti neki naši mladi rojakinji, ki brezplačno in ljubезnivo prevzame prvi pouk in daje tudi pozneje vsakršne nasvete pri kuhanju s plinom. Gospodična je uradnica ljubljanske mestne plinarne in je tako ustvarila tudi nov, zelo simpatičen poklic za našo inteligentno žensko mladino.

Če me vprašate o rentabilnosti plinskega kuhanja, naj vam povem sledeče: zelo spretna gospodinja, ki ima že mnogo prakse, bo izhajala ob plinskem štedilniku absolutno ceneje, manj spretna, ki ne misli n. pr. že pri sestavljanju jedilnega lista na mesečni račun plinarne (kuhamo namreč lahko tudi tako, da postavimo na en sam plamen po več loncev drugega vrh drugega), bo shajala ceneje relativno, ker bo porabila manj masti, ohranila jedem več redilnih snovi, prihranila mnogo, premnogo dela in delovnega časa, morda bo lahko prihranila ves izdatek za služkinjo. Kuhinjska posoda ji ostane čista in cela, kuhinja snažna.

Zatorej: kuhajte s plinom.

Ta večer...

Dora Grudnova.

*Ta večer je nebo zamolkel opal.
Le tam,
kjer nema brezkončnost je morja,
ko da zarji je pramen okral,
rdeva še dan,
pogreznjen ves v tuja obzorja.
Iz vzhodnega kota —
tiha, skrivnostna, ko slasti obet,
se noč razgleduje:
nocoj so vsa svetla nje pota —
nad njimi prižiga zvezda se trepet,
nad njimi že mesec potuje.*

*Ta večer je v duši tajna bolest.
Nešteto na nebu je zvezdnatih cest —
so nočnega sna li sanje blesteče?
Turobno mi moja med njimi leskeče...*

Izvestja

Gospodinje, pozor!

Malodane vsak stan ima že danes svojo strokovno organizacijo, ki se v javnosti in napram oblastim zavzema za njegove koristi in njegov ugled. Samo gospodinje še vedno stojimo vsaka zase, dasi se od dne do dne javlja nujnejša potreba po združitvi. Saj prav na polju dela v prospeh in uveljavljanje gospodinjstva in gospodarstva se lahko zedinimo vse žene brez razlike. Vse imamo iste skrbi in isto delo za duševni in telesni blagor svoje rodbine. Te skrbi bi bile znosnejše in lažje, ako bi potom krepke, vse sloje obsegajoče organizacije pomagale druga drugi in varovale svoje interese, zlasti ondi, kjer posameznice le malo zmorejo.

Ker pa je tudi ženskih društev že več kot preveč, a se ima Splošno žensko društvo v Ljubljani po svojih pravilih zavzemati poleg drugega tudi za gospodarsko osamosvojitve žene, je odbor na opetovane pozive svojih članic sklenil, da ustanovi

poseben odsek, Zvezo gospodinj,

ki naj deluje za povzdigo osebnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih koristi žene — gospodinje.

Seveda bi se moral izvršiti preustroj gospodinjstva na uprav velikopotezen način. Toda zavedajoč se, da je vsak začetek težak, a da iz malega raste veliko, vabi pripravljalni gospodinjski odsek Splošnega ženskega društva v Ljubljani vse žene, ki se zanimajo za izboljšanje svojega položaja, da pridejo in delajo z nami. Vsaka je dobrodošla in jo sprejemamo z radostjo in hvaležnostjo v svoj krog! Vemo, da je dosti nepoznanih, toda bogatih na izkušnjah in sposobnostih, ki bi lahko neizmerno koristile splošnosti.

Zato pridite, svetujte, udeležujte se!

Za bližnjo bodočnost imamo v načrtu predavanja in tečaje, ki naj uvedejo gospodinje v njihove dolžnosti. (Kuharski tečaj, — šivanje in prikrojevanje, posnemanje s krojnih pol, zmanjševanje in povečevanje krojev, — barvanje blaga in oblek doma, — likanje, — šivanje kravat i. dr.) Ustanoviti hočemo posebno gospodinjsko knjižnico. Razstava „Novodobno gospodinjstvo“ naj pokaže vrsto novih praktičnih pridobitev na gospodarskem in gospodinjskem polju.

Za svoje članice hočemo urediti izposojevalnico raznih kuhinjskih strojev in aparatov ter posredovati pri trgovcih za popust.

Temu podobnemu delu pa naj sledi:

Boj draginji. — Nadzorstvo pri prodaji živil. — Skrb za uvedbo dolžnostnega gospodinjskega pouka na vseh ženskih šolah. — Sodelovanje pri akcijah stanovanskih hiš; vpliv na gradbeni red. — Skrb za uvedbo strokovnega gospodinjkega šolstva in sistematičnega šolanja gospodinjskih pomočnic. Uvedba posvetovalnic za vsa vprašanja, ki se tičejo koristi gospodinj. — Skrb za bol-

niško, nezgodno, starostno zavarovanje ter zavarovanje za primer smrti. — Propaganda razumnega varčevanja. — Ustanovitev posebnega pogrebnege sklada za gospodinjce...

Vse to in še mnogo drugega pa je možno izvršiti le z združenimi močmi. Zato, gospodinjce vseh slojev, vstopite v naše vrste. Pismene prijave sprejema uprava lista „Ženski Svet“, poštni predal 119, in Splošno žensko društvo v Ljubljani, Rimska c. 4.

Po ženskem svetu.

Inženirke* na Angleškem so že osem let stanovsko organizirane. Delajo skupno z elektrotehnikaricami in povdajajo, da se morajo ženske zanimati tudi za to stroko, ker posega že v vsakdanje življenje. Električna, plin, stavbarstvo in slično je velike važnosti v gospodinjstvu. Letos je bila v Londonu mednarodna razstava izumov in značilno je, da je bilo med iznajditelji mnogo več žensk kot moških. Nad 100 žensk je že vpisanih v društvu za patentno pravico.

Goethejeva mati. 19. febr. t. l. so se Nemci spominjali 200 letnice Goethejevega rojstva. Ob tej priliki je imelo glasilce Nemškega ženskega saveza „Die Frau“ na uvodnem mestu članek „Goethejeva mati in njen sin“. Članek je zelo zanimiv, ker kaže odnos med velikim pesnikom in njegovo materjo s popolnoma druge strani, kot so ga doslej gledali literarni zgodovinarji. Znanje Goethejeve besede „Vom Vater hab ich die Statur, des Lebens ernstes Führen; vom Mütterchen die Frohnatur, die Lust zu Fabulieren“ ne morejo veljati kot dovolj utemeljene za karakteristiko materinega vpliva. Goethe se v svojih delih, pa tudi v zasebnih pismih ni nikoli bavil z osebnostjo matere. Zanj je bila mati kot nekaj samoobsebi umevnega, kot ozračje okoli njega, odmev njegovega hotenja, pa tudi posredovalka med njim in očetom, ki je bil sinu strog in često nedostopen. V pesnikovih delih se sicer globoko razodeva njegov odnos do vsega notranjega iz zunanjega sveta, toda motivu „matere“ v teh delih je dal najmanj svoje veličine. Kjerkoli nastopi mati, je netipična, vsakdanja malomeščanka, le v „Hermannu in Dorothei“ je bolj poglobljena in bi se lahko zdela pesniški spomenik lastni materi. Materinstvo, ki naj bi bila nekaka protivrednost očetovstvu, sicer drugačne vrste, toda temelječa na enakih visokih človeških vrednotah, materinstva v takem pomenu ni pojmoval ne Goethe ne čas, v katerem je on živel.

*

Nagovor „gospa“. V nekem časopisu sem čitala, da je badenski ministrstvo (Nemčija) izdalo že l. 1926. podrejenim oblastim ukaz, naj v uradnem poslovanju imenujejo „gospa“ vsako žensko, tudi neporočeno, če sama ne želi drugače. Pa tudi drugod prihaja čimdalje bolj v rabo ta naslov posebno

za one, ki se same preživljajo, in za starejše osebe. Pri nas se pa to ne more udomačiti, čeprav je bilo že od več strani priporočeno. Le v Mariboru sem slišala, da nagovarjajo učiteljice z „gospo“, drugod tudi profesorice in doktorice. Beseda „gospa“ naj bi bila le izraz spoštovanja do zrele ženske kot človeka. Akademsko ali sploh vsako kakorkoli izobraženo ženo nagovarjamo z gospo profesorico, učiteljico in sl.; pa je v tem ogovoru že izraženo njeno intelektualno dostojanstvo. Hišno pomočnico pa ogovorimo z „gospo Heleno“, postrežnico z „gospo Tratnikovo“, če ji je to primernejše. Če govorim s tujo staro služkinjo in ji rečem „gospodična“, ne morem razumeti, zakaj bi ji ne smela reči „gospa“, četudi sem sama „gospa“ po možu. Iz tega seveda ne sledi, da bi morala vsaka gospodinja titulirati služkinjo z gospo ali gospodično, le v posebnih primerih je to na mestu. Prav nič žaljivo ni, če jo kliče samo po imenu, posebno če je dolgo pri hiši ali če je mlada.

Danes pač ne sme veljati ženska kaj več zato, ker je poročena, nego je vredna spoštovanja le radi svoje osebe, zmožnosti in starosti — kakor moški! Iz tega razloga se mi res kar gabi, ko čitam v časniških poročilih, kako pri kakih prireditvah s podudarkom imenujejo one udeleženke, karim lahko postavijo pred ime naslov moža: ga. ravnatelj Brodnikova, pa dr. Turkova, pa načelnik Ivančičeva. Pri poročilu o otroški maskeradi je bilo celo zapisano: m a l a Metka dr. Gorenčičeva. Ali naši časnikarji še sedaj ne vedo, da so d.r. samo one ženske, ki so si pridobile ta naslov z izpiti?! Če pa že mora podčrtati možovo ali očetovo pomembnost, naj reče vsaj: gospa doktorja Klepa in ravnateljja Mur-na. Sicer pa mislim, da bi občinstvo dotično slavnost cenilo z isto mero, čeprav bi bile ženske omenjene samo po primku. Kako lepo se čita sredi takih gorastnosti — povem kar naravnost — da se je tega in tega sprejema udeležila ga. Gromova samo kot zastopnica društva, a ne kot žena doktorja ali predstojnika Groma!

Končno še nekaj o naših „milostivih“ in „milostivicah“, ki so se udomačile šele po vojni. Menda celo od takrat, ko se je opustil nemški „oni“. V duhu našega jezika pač ni to in si ne morem misliti, kako bi mogli

to besedo izgovoriti naš kmet. Odveč bi bilo opozarjati na Francoze in Angleže, ki tudi ne poznajo drugega odgovora kot mada-
dame in missis. Pri nas je pa mlada gospa, ki nima druge zasluge, kot da je poročena, u-
žaljena, če ji stara izmučena služkinja ne reče „milostiva“! Zgodilo se je celo, da je bila reva ob službo, ker se ni mogla v svo-
jem zgolj človeškem ponosu tako ponižati. Danes pojmujejo vsako delo z modernej-
šega, socialnega vidika. Pa nam je zato delo služkinje po svoje prav toliko vredno

kakor uradnično, razmerje med gospodinjjo in njo takega službenega značaja kakor med uradnico in njeno predstojnico. Dejstvo, da zadobi ta odnošaj vsled neizobražene hišne pomočnice večkrat drugačno obliko, ne more spremeniti načelnega vidika. In končno: danes nimam služkinje zato, ker se sramujem domačega dela, nego zato, ker ga ne morem ali ne utegnem opraviti sama. Ona mi pri delu pomaga, jaz jo plačam, jaz sem njej le delodajalka, ne pa „milostljiva“, vzvišena!
M. Gorničeva.

Vzgoja.

Srčna ali plesna olika.

Preveč je še med nami takih, ki trdijo, da oblika dela človeka. Ko bi se z lepo obliko dale pokriti nelepe lastnosti, pa bi nas bilo od sile imenitnikov! Tako pa dostikrat pokriva svila in žamet telesa naših meščanskih plitvo naobraženih deklic, v njihovih nakodranih glavah se podi cel roj sladkih plesnih sanj, v svilo in lak obute no-
žice se graciozno premikajo v ritmu angleškega valčka; tako so zale, da jim je kar sitno, ker so druge premalo nobel — njihove matere pa premišljujejo, ali bi zabe-
lile kašo z mastjo ali z mlekom, ker to za-
visi od tega, kdo bo dajal dalj na kreda. mesar ali mlekarica...

Toliko je že nakopičenega tega zla, da ko-
maj še gledamo preko njega.

In tu pričanja prav posebno poglavje za vse tiste matere z doraščajočimi hčerami, ki si-
lijo na ples in druga zabavišča. Povejte svojim neizkušenim hčerkam na vsa usta: Oblačite se po svojem stanu! Nič ni bolj smešnega in pomilovanja vzbujajočega kot videti hčerko na zabavišču oblečeno v celo očetovo mesečno plačo. Saj vsi vemo, kako je dandanes. Znale so nam plače delavcev, slug, poduradnikov in visokih dostojanstvenikov! Vemo tudi natanko, po čem so sta-
novanja, mleko, meso, zelje, moka... Pa pogledjmo na plesišča! Zdelo se ti bo, da se vrte dekleta iz samih dobro situiranih družin, druga lepše oblečena od druge, a vse skupaj so — z malimi izjemami — našopirjene precej preko svojega stanu. In ena toaletna za celo sezono seveda tudi ne zadošča.

Zdi se jim dolgočasno in menda tudi „ne-
intelligentno“, če bi se kazale vedno v isti obleki. Razveseljivo pa je, da je nekaj pa-
metnih ženah končno sprevidelo, da tako ne more dalje. Kakor čitam, so se gospe in go-
spodične, ki obiskujejo plesne zabave v K., izjavile, da bodo prihajale tja celo sezono v eni in isti plesni obleki. Prepričana sem, da bo njih zabava mnogo prisleknejša, ker bodo sloji nekako izenačeni, pa tudi zato, ker marsikatera ne bo morila skrb, kako in kdaj bo plačala dolg za svoje čezmerno raz-
veseljevanje. Prav bi bilo, če bi jih čim-
preje posnemale mlade plesalke tudi dru-
god. Matere, nastopite ve prve, otreсите se

že končno svojih smešnih nazorov, kajti vedite, da ima človek naravnost klasično zabavo, če posluša zaljubljene matere na-
lišpanih lutk. Z ljubosumnim očesom preso-
jajo, ali je njihova princeza najlepša ali ne. Ako se zgodi „nesreča“, da ima katera druga lepšo obliko, že ugibljeta naslednji dan, ali se ne bi raje preselili tudi onidev od Skaberneta k Mayerju. Bi se že, bi — ampak, nerodno bo, če bi tam izvedeli — so namreč v „žlahti“, morda celo bolj kot je želela dobrohotna „Kreditna zadruga“ naših trgovcev... Seveda, očetu tega ne smeta povedati, ker moški navadno takih stvari „ne razumejo“ in delajo potem po nepotrebnem kravale. Oče bi rad, da si hčerka v prostem času sama skuša kaj se-
šiti, tudi iz starega bi se dalo kaj popraviti, in v kuhinji naj bi pomagala. Mati pa ra-
čuna drugače: Kakopak, že tako nas nič ne vidijo od same revščine, pa bo še vedno doma čepela. V družbo mora, če hočemo, da bo gospodična, in v plesno solo, da se nauči manir in napravi znanje. V starih cunjah pa tudi ne bo hodila okoli, da jo bo sram. Le pojdi pogledat, če ni lepo oble-
čena, pa še plesat noče nobeden ž njo.

Tega evangelija se čuje toliko v naših srednjih in nižjih slojih, da se človek mora vprašati, kam bo to dovedlo. Toliko čuje-
mo tožba o slabih časih, o temni bodočnosti naših otrok, o draginji in sličnih strašilih, toda nekateri sili vzgajajo svoje hčere še vedno brez cilja in odgovornosti. To se pravi: cilj že imajo, toda kakšen! Hčerka naj z lepo zunanostjo fingira domače bla-
gostanje, da privabi ženina; kako pa bosta živila potem, o takih stvareh ne razmišljajo. Če bosta pri taki metodi lezla še dalje v dolgove, neznosno življenje in domače pre-
pire — kaj zato, „saj tudi drugi delajo tako — bo že kako“!

Ako o tem govorimo s hčerkami, marsi-
katera izreče težko obsodbo nad moško mladino: „Sami hočejo tako, ker večino mami le prijetna zunanost, na notranjo vrednost pa ne polagajo nobene cene.“ Kdo so ti junaki? Prav gotovo ne kandi-
dati za resne zakonske može. Kogar premami danes tvoje lepo krilo, ga bo oma-
milo jutri še lepše krilo tvoje prijateljice. In konec takih plitvih razmerij? Vsak dan

jih lahko opazujemo, brezštevila so že postala. Može dolžijo žene, da jim ni do domačega ognjišča, žene dolžijo može, da hočejo iz njih napraviti le dekline, ne pa enakovredne družice. — Kje so takrat vsa laskanja in pokloni izza plesnega časa, kadar poseže življenje s svojo prozaično roko v odnose takih slabo ali nič vzgojenih mladih zakoncev?

To bi bila ena plat medalje, tista, ki je povezana s šolo — — Druga pa je pri dekletih, ki hodijo na ples le radi zabave, kakor pravijo. Verujem, da so tudi take, toda same so mi priznale, da je prav neprijetno, če prihajajo med nje tudi tiste, ki se v plesno šolo ne hodijo samo plesat učiti, temveč tudi razkazovat svoje obleke in čez ramo gledat skromnejše plesalke. Neko pametno dekle mi je reklo: „Prav rada bi hodila plesat, toda ne morem od svojih staršev zahtevati, da bi si v današnjih mizernih časih pritrgovali najpotrebnejše, da bi mene lepo oblačili. Ko sem bila parkirata tam v svoji promenadni obleki, so padale opazke, zakaj da hodim na ples, če nimam večernih toalet. Ogledala sem se, vse okoli mene praznično in salonsko, še celo kolegica, hčerka nekega sluga, je stopala visoko dvignjene glave v čipkasti toaleti mimo mene. Vedela sem, da bi moj oče — višji državni uradnik, ki pa hoče izhajati s svojo plačo! — ne mogel tako oblačiti svojih hčer, zato sem prenehala s plesom. Toda naša valuta je s tem toliko padla, da se dvema elegantnima hčerkama znanjo zadolženih staršev niti ne zdi več vredno pozdravljati moje matere, „take-le, ki nič nimajo!“ — No da, mi nimamo nič, oni pa dovolj — dolga. A zato se one lahko kretnajo med prvovrstno našo družbo, obleka in plesna dvorana jim je dala zrelostno sprječevalo uglajene salonske dame, kar jaz najbrž ne bom nikdar.“ je končala pikro. Njena mati je žena ravne ceste in zdravih nazorov. „Počakajmo konca! Ako ti bo v življenju kdaj boljše, kot ti je zdaj, se boš hitro privadila. Če pa ti bo slabše, ne bo razočaranje tolikšno kot pri onih, ki mislijo, da bodo zanje pripravljene same rože brez trnje. Ako ostaneš nekega dne sama brez nas, veš, kako se boš vlegla po svoji odeji, da bo prav. Če pa se zgodi onim ta nesreča, bodo videli, kako hitro se bodo razkropili sedanji kavalirji in kako malo je na svetu takih, ki so pripravljeni trajno plačevati dolgeve elegantnih deklet, katerim je zabava smoter življenja.“

Zadnjič sem poslušala hišnico, revno vdovo, ko je jokala nad svojo hčerko. „Nikjer ne dobim več na upanje. Včeraj sem šla s svojo revmatično roko ribat, da bi zaslužila vsaj kaj za praznike. Danes pa mi je hči izmaknila „kovača“. Pravi, da mora k frizerju, da jo bo „zmodelirov“, drugače da jo je sram iti plesat.“... Torej brez onduliranih las jo je sram iti v družbo, bolni materi vzeti denar — tega pa jo menda ni sram!

Spričo takih dogodbc se ne smemo čuditi,

če nekateri odklanjajo plesno šolo, češ, da se tam pridobljena olika v življenju ne uveljavlja posebno, ker ne posega v globine mladinskih src, temveč obilne samo nekaj zunanje forme, kar je pa za resničnega izobraženca mnogo, mnogo premalo.

Mirska.

Otroška maškerada. Pustno nedeljo je priredilo ljubljansko telesno-kulturno društvo „Atena“ deci maškeradno popoldne.

V dečji naravi sami je že želja, da bi se maškerali, šemili, lišpali in vrteli. Dokler gleda mati to početje doma samo od strani in uživa le v tem, kar si otroci sami navlečejo, bo to otrokovo nagnjenje za poznejši njegov razvoj brez pomena. Je pa prav, da daje otroku pri tem rahla navodila, posebno glede barv in dostojnosti, toda le tako, da otrok ne zapazi, da pripisuje mati njegove-mu šemljenju kako važnost.

Pa pri maškeradi?

Če kostimiramo otroka tako, da je kostim v skladu z njegovo naravo, njegovimi željami in dopadanjem, je prav. Dete samo se bo počutilo dobro in ko bo videlo druge, še tako lepe, si ne bo pozeležo njih obleke. Kako lepi so bili na Atenini maškeradi nežno-beli metuljički, cvetke, škratci, ščetka, jajce, holandska skupinica, miss „Süha roba“ in mnoge druge. Večji otroci, ki imajo že smisel za zgodovinske, narodne in športne kostime, so lahko tudi po tem oblečeni, le če se njih temperament strinja s slogom. Kar smilil se mi je otrok, ki bi bil rad razigrano poskočil, pa se ni mogel gibati v dolgi in tesni rokoko obleki. Če takega vpreženca še mati pazno motri in ga ne prestando opominja, naj pazi na svilo, mu je maškerada mučilnica. Kostim, za katerega mora mati žrtvovati občutne zneske in dolge ure dela, pa še otrokovo svobodo, je slabo izpričevalo za njeno razsodnost in vzgojno sposobnost.

Da bi pa imel tak „luksus“ slab vpliv na druge otroke, kakor trdijo nekateri, pa le dvomim. Kar vprašajte otroka, če bi bil rad ta in ta maska: malokdo si bo pozelež sebe takega, če pa se mu bo le rodila želja, bi se gotovo rad videl v takem kostimu, ki mu pusti svoboden razmah.

Marsikdo ima pomisleke proti otroškemu plesu. Ni da bi ga tople priporočali; ali če je dete zdravo in ima drugače dovolj dobrega zraka in počitka, ga par ur zimskega plesa ne bo pogubilo. Nikakor pa ni ples potreben tako kakor prejšnje čase, ko je prvi ples pomenil dekletu vstop v svet ter so bili plesni večeri edino zabavišče in shajališče mladini. Danes se dobi mladi svet na zletih in pri športu, v šoli in v poklicnih prostorih, pa se lahko tam seznanji in mu ni treba „oficijselnega vstopa v svet“.

Pa je tudi pri plesu treba vpoštevati otrokov temperament. Saj je danes pretežno število otrok takih, da so res otroci sedanjega časa. Peljite dete na sankališče ali poleti k vodi, ne bo vam dalo miru, dokler mu ne boste kupili sank ali plavalnih hla-

čic. Na plesišču bo pa otrok samo gledal in strmel z očmi, toda v kri in dušo mu ples ne bo segel. Otrok pa, ki hrepeni po plesu že kot majhen, si bo najbrže v poznejšem življenju sam ustregel, čeprav ga vzgojimo v nasprotnem pravcu.

Otroške maškerade, združene s primernim programom, so lahko v veselje otrokom in razsodnim staršem. Mati, ki ima pri taki prireditvi druge, neotroške namene, ne bo kvarila otroka samo z maškerado, ampak že pri vsej ostali vzgoji.

Prireditve Atene je bila umestna, v radost deci, kostimirani in med gledalci, in tudi odraslim. Pohvaliti moram tiste matere, ki so prav razumele prireditev in so

oblekle otroke v kostime iz pestrega krepa-tega papirja, ki je učinkoval slikovito, pa vendar skromno. Tistim, ki so imeli pomisleke proti tej enkratni prireditvi v letu, se pridružujem še jaz s pomisleki glede onih staršev, ki ob nedeljah popoldne redno jemljejo deco seboj v gostilno... Ugotovila pa sem na maškeradi žalostno dejstvo, da so bili baš nekateri naši očeti in matere tisti, ki so se najmanj zavedali, komu je zabava prirejena. V dvorani, veliki in zračni, je bil zrak slab, skoraj zaduščen, pomešan z dimom cigaret, ki so si jih prižigali očeti in — mami ce!! Na takih prireditvah bi moralo pač biti pušenje strogo prepovedano!

Higijena.

ZDRAVSTVO IN LEPOTA. (Nadaljevanje.)

Piše dr. E. Jenko-Grogerjeva.

Način življenja. — Načinov prehrane za bolnike in boleehne je ogromno in so zelo različni, ker so v tesni zvezi z našimi navadnimi in idiosinkrazijami. Odločati o prehrani v slučajih ledvičnih bolezni, reume, putike, srčnih hrib, sladkorne bolezni, želodčnočrevesnih bolezni itd., spada vedno v zdravniški delokrog.

Otežkočena prebava ali zaprtje nadleguje zelo veliko lepotic, ki se nerade o tem posvetujejo s svojimi zdravniki. Sledovi take prebave se kažejo na koži, kjer se delajo vsled zamašenih lojnic podkožne kepice ali rdeče lise, da postane sčasom polt lisasta in sivkasto blede barve. Vsakdanji sprehodi, lahki športi, pravila, individualno primerna prehrana, proste telovadne vaje brez orodja, gibanje po gospodinjstvu, bi bila najprimernejša sredstva v borbi proti zaprtju.

Vaje. Mnogo je načinov, ki utrjujejo našo mišično prožnost, katera vzdržuje telesno moč, vzpodbuja obtok krvi in pomaga razvoju organov in telesne oblike. Ples in tennis sta starosti primerna in si osvajata ves svet, toda plavanje, smučanje, drsanje, turstica po gorah, borjenje in tekaštvo imajo tudi ogromno ljubiteljev, in dasi bolj individualni športi, vendar splošno priznani — zlasti plavanje, ki je v večjih državah v šolah obvezno.

Zelo slabotnim, nervoznim, slabokrvnim, rekonvalescentnim, kateri bi bili preveč oškodovani na mišični moči s podobnimi športi, svetujem takoj po jutranjem vstajanju nekoliko lahkih prostih vaj za gibčnost, katerim naj sledi dihalna telovadba, ki je pri marsikom odkrila hibe, ki se do tedaj niso opazale.

Dihanje. Pravilno dihanje je zdravstveno velevažno. Od njega je odvisen razvoj bronhijalnih mišic, kakor dihalnih mišic prsnega koša, (pevci in muzikanti), pravilno delovanje srca, vpliva pa posredno tudi na prebavne organe. Zlasti pri pljučnih obolenjih in splošni slabokrvnosti je pravilno dihanje

uprav zdravilno. Dihanje čistega zraka močno krepa pljučno tkanino ter zagotavlja obnovljeni krvi pravilni dotok kisika, ki sproti zboljšuje pljučno vsrkavanje. Če se boste spomnile sledeče priprave dihalne tehnike, vam v par mesecih dokaže svojo korist:

1. Vdihavanje. Potegnite zrak počasi skozi nosnice, ritmično, sem pa tja v presledkih, skandirano.
2. Izdihavanje. Na višku vdihavanja zadržite za trenutek sapo, potem jo skozi odprta usta pravilno, počasi izdihavajte.

Splošno navodilo zdravstvenega reda.

Ko jutraj vstanete, naredite nekoliko prostih telovadnih vaj brez orodja; spočetka malo utrudite to vezbanje, toda po enem mesecu vas utrdi. Potem se kopljite ali umivajte vse telo, ali rabite prho, kar vam je bolj pripravno. Kopelim se prideva ekstrakt iz smrekovih vršičkov ali kake druge snovi po naročilu zdravnika; zdravemu telesu zadostuje tudi samo čista, mlačna voda. S kopeljo ali umivanjem se podpira toliko važno kožno dihanje.

Ako dopušča čas, se po zajutreku sprehodite eno uro ter spotoma globoko in počasi dihaite, če ste si izbrali pot skozi nasade, kjer ni prometa ne prahu.

Spominjajte se pravil in predpisov, omenjenih v „prehrani“. K temu je še dodati, da pitje med jedjo ni priporočljivo, ker večja količina pijače obtežuje želodec in ovira prebavo. Pije se šele po jedi. Zvečer jejte le lahke jedi, po možnosti pred osmo uro, da imate še časa za kratek sprehod po večerji.

Na zabavnih večerih ne uživajte niti konzerviranih izdelkov, niti prekajenega mesa, niti mastne gnjati, marveč le perutnino ali telefino. Tudi umetno pripravljene slaščice so neprimerno, takisto zelo mrzli ali zelo vroči napitki. Primerno je nekoliko kuhanega ali surovega sadja, n. pr. mandarini, pomaranče, banane, jabolka, grozdje.

Najmanj eno uro po jedi ali tik predno le-

žete k počitku, ponovite proste telovadne vaje, s katerimi pričneate jutraj dnevi red. V postelji se stegnite v vsej dolžini in ko ste udobno legli, zmehčajte si mišice in sklepe, da se dokončajo in telo umirijo in more obnavljanje pravilno delovati v spanju.

Predno pride spanec, se umirite tudi duševno, odvrnite vse, kar bi vas motilo ali vznemirjalo. Z nekoliko fantazije si predstavljajte svoj najlepši izraz, katerega obdržite v spanju. Sčasom se ta izraz poglobi v vaše poteze in jih osvoji. Ko vas zbudi jutranji svet, se počivi od mirnega spanja lepota, katero ste vzgajali in razvijali tekom mesecev, kar vas je stalo sicer nekaj truda in prizadevanja, toda nagradilo vas je v kratkem s lepim uspehom. Zadoščenje v uspehih, ki ste jih dosegli, bo potrdilo pravilnost gori navedenih nasvetov.

(Dalje prih.).

Zobozdravniški kotiček.

Piše dr. Jos. Tavčar.

V glavnem je zob sestavljen iz koščene snovi, ki ji pravimo zobovina ali dentin. V sredini je zob votel. V tej duplini se v zdravem zobu nahajajo žilci in krvne žilice, ki prihajajo skozi majhno luknjico na vršičku korenike v zobno duplino in dovajajo kisik in drugo hrano, ker zdrav zob ni mrtva, brezčutna kost, ampak se v njem vrši menjava snovi kakor v vsakem drugem delu telesa. Zob tudi stalno raste, pa ne toliko na ven, ne postaja večji, ampak na znotraj, tako da se zobna duplina vedno bolj zožuje in v pozni starosti skoro popolnoma zaraste. Vsebinsko zobne dupline, živec in krvne žilice, imenujemo z latinskim izrazom pulpa, slovenski jo bomo pa imenovali stržen.

Če bi morali na golo zobovino gristi, bi nas to preveč bolelo, ker je pretkana z občutljivimi živčnimi vlakni, pa je tudi premeška, da bi mogli ž njo trdo hrano drobiti. Zato je v onem delu, ki sega v ustno duplino, zobovina prevlečena z izredno trdo, porcelanasto tvarino, z emajlom, ki jo varuje pred škodljivim vplivom ustnih kislin in bakterij. Na površini emajla vidimo globoke brazde in vdolbine. V njih se nabirajo ostanki hrane in če tam dalj časa ležijo, se začno razkrajati in gniti. Pri gnitju hrane se tvorijo jedke kisline, ki razkrajajo emajl, da začne razpadati, in tako nastanejo majhne luknjice in špranje, v katerih se naselijo bakterije v večji množini in potem lahko v tem varnem zavetju nemoteno nadaljujejo svoje škodljivo delovanje. Emajl razpada v vedno večjem obsegu in slednjič prodre gnitje do zobovine. Takrat postane zob občutljiv. Toplota in mraz, pa tudi vpliv sladkih in kislih jedi, zadenejo v zobovini se nahajajoča živčna vlakna in povzročajo bolečine. Če gnitje prodira še dalje, doseže slednjič ustno duplino. Tedaj se vname stržen in zob ne boli več samo na mrzlo

in toplo, ali na sladke in kisle jedi, ampak sam od sebe. Včasih nekoliko preneha boleli, potem zopet začne in zlasti po noči se stopnjujejo bolečine do neznoznosti. Čež nekaj časa bolečine prenehajo in zob se popolnoma umiri. Kaj se je zgodilo? Cel stržen z vsemi žilicami in živci vred je segnil in zob je mrtev, brezčuten. Zobna duplina je napolnjena s smrdljivimi razpadki stržena, ki polagoma prepokajo vso zobovino, tako da izgubi zob svojo lepo barvo in sijaj in sčasoma popolnoma potemni.

Kako se proces gnitja iz zobne dupline skozi odprtino na vršičku zoba razširi dalje na čeljust in potem zopet nastopijo bolečine vsled gnitja čeljusti, o tem bomo o drugi priliki govorili, danes nas zanima samo gnitje zoba samega in si dobro zapomnimo pred vsem dejstvo, da zob ne more začeti gniti, dokler mu je emajl nepoškodovan. Emajlu moramo torej posvečati največjo pozornost in, če hočemo ohraniti zob zdrav, moramo paziti, da se emajl ne pokvari.

(Dalje prih.)

1. Ga. Č. V. vpraša, če je treba mlečne sekavce izdreti, kadar se majo, da se s tem napravi prostor stalnim zobem in prepreči, da ne zrastejo krivo.

Odgovor: Če se oba sprednja sekavca pri 6 letnem otroku že majeta, jih lahko pustite popolnoma pri miru, ker bosta sama o pravem času izpadla. Izdreti bi ju bilo treba le, če povzročata bolečine in otroka motita pri zavzemanju hrane. Stalni zob je vsled tega ne bodo krivo zrastle.

*

Influenca ali hripa. Navadno pravijo, da je influenza prehlad, ki ga povzroči mraz, meglja in dež. V resnici so ti trije pojavi sami na sebi nedolžni; pač pa je lahko nevaren prehod iz toplote v mraz, iz suhega v deževno vreme. V tem pogledu se moramo posebno čuvati spomladi in jeseni.

Če človeka boli glava, mu kar teče iz nosa, kašlja, ima vročino, morda ga boli tudi po udih ali v vratu, naj ostane par dni v postelji. Nekaj obkladkov in aspirina, pa bo kmalu bolje. Taka influenza navadno tudi nima posledic, če ne gre bolnik prehitro iz postelje in sobe. Pri tem se ne izpostavlja naglemu prehodu iz toplote v mraz, kar je posebno sedaj nevarno, ko so organi oslabele.

Influenca ni nevarna bolezen, vendar je ne smemo sprejeti lahkomisleno. Visoka vročina in podvlečeno grlo zahtevata zdravnika. Drugače pa si lahko pomagamo z domačimi zdravili. V sobi naj bo enakomerna toplota, noge vedno v topleni, zrak naj ne bo presuh. Zato imejmo v sobi posodo z vodo, da bo v zraku dovolj hlapov. Obleka bodi topla, a ne gosta in tesno ob životu, ker potem ne more pot izhlapevati.

Ko tak bolnik zvečer leže, naj popije v postelji čašo vročega, močno sladkega in z limono okisanega lipovega čaja. V čaju naj

raztopi tableto aspirina. Če se spoti, naj bo le pokrit toliko časa, da neha potenje, zjutraj pa se mora takoj toplo obleči in toplo obuti, tudi vrat naj si toplo zavije. Vsekakor je seveda najbolje, da si telo prej utrujemo in s tem preprečimo prehlad. Influenca je pa tudi nalezljiva. Kdor je prehlajen, ne sme dihati in kašljati v drugega. Če moramo govoriti z bolnim človekom, ki

nima obzira do nas in si pri kašljanju ne drži robca pred usti, pa lahko sami pazimo nase. Ne stojimo preblizu, držimo usta zaprta, kolikor le moremo, kadar zakašlja, se okrenimo malo v stran in zaprimo usta. Če moramo bivati skupno s prehlajenim človekom, je dobro, da večkrat žvečimo razkuževalne kroglice (formamint, anacot i. sl.).

Kuhinja.

Špinača s papriko. Kuhani in pretlačeni ali sesekljani špinaci prideni namočeno zemljo — najbolje je, če pretlačiš oboje skupaj — deni vse v svetlo prežganje, zalij z juho ali z vodo od špinace ter prideni soli in paprike.

Jajčna jed s krompirjem. Priporočljiva in izdatna je posebno za večerjo. Pripravi jo iz 5 dkg slanin (prekajenega špeha), katerega razreži na kocke in na masti oprži. Istotako razreži na kocke ostanke kuhanega krompirja, prideni jih slanini, da se oprži z njo vred. Potem zmešaj dve jajci, osoli ter jih polij po slanini in krompirju. Ko jajce zakrckne, je jed podobna omeleti; serviraj jo na pogretem krožniku.

Ogrsko zelje. Zarumeni drobno sesekljano čebulo na razbeljeni masti, prideni 1 žlico sladkorja ter na kocke zrezane slanin. V tem duši kisló zelje, prilivaj mu počasi juhe ali vode. Ko je dovolj dušeno, ga potresi z moko, osoli ter zalij s kisló smetano. Nazadnje prideni še malo rožne paprike.

Gospodinjstvo.

Barve v stanovanju. Predno damo stanovanje preslikati, uvažujmo sledeče: Barva sten in stropa naredi stanovanje prijetno ali neprijetno. Zato sami določimo barve, ki so všeč našemu temperamentu, ki harmonirajo z našim pohištvom in s prostorom. V patricijskih družinah bodo gotovo izbrali temne in težke barve, ki se bodo prilagale starim, očrnelim parketom pradedov in stari tradiciji družine. Pa tudi staro dragoceno pohištvo pride le v takih prostorih do veljave. Take barve: temnomodre, škrlatne, temnovijoličaste in modrosive si bodo izbirali tudi ljubitelji Dostojevskega in slični temperamenti. V mali vili poročencev pa bodo vladale druge barve, svetle, jasne, nežne, žive, tople. Tudi sobe in hodniki v novih vilah niso tako prostorni, da bi prenesli temne barve. S svetlo, toplo barvo pa tak ozek hodnik neverjetno povečamo. Ravno tako postanejo sobice optično večje kot v resnici. K jasnim, strogo preprostim formam modernega pohištva spadajo le jasne, preproste stene brez kompliciranih ornamentov. V vsej hiši naj prevladujejo odtenki rdeče, rožne, oranžne in rumene bar-

Nadevani zrezki. Goveje zrezke dobro potolci, osoli in popraj. Napravi nadev iz drobno sesekljane čebule, petršilja, drobtin črnega kruha in sesekljane slanin. Potresi ta nadev po zrezkih, zavij jih trdno ter zveži z nitjo. Potem jih opeci na masti, potresi z nekoliko moke, zalij s kisló smetano in če potrebno tudi z juho. Serviraj s krompirjem.

Pikantni makaroni „Pekate“. 5 dkg surovega masla, 3 rumenjaki, 3 osnažene sardele, ščepec majarona, popra, $\frac{1}{2}$ l sladke smetane, iz 5 beljakov sneg, 14 dkg nasekljane šunke ali suhega mesa, vse dobro premešano, k temu kuhane „Pekate“, potresene s parmezanom. Vse to premešano speci v posodi, katero si poprej dobro namazala z mastjo. Ne peci predolgo, vendar toliko časa, da se spodaj naredi nekoliko zarumnela skorja.

Ribje luske je prav lahko odstraniti, če že očiščeno ribo za hipec namočimo v vročo vodo in ji nato s kosom blaga odrgnemo luske.

ve, ki svetlobo odbijajo in dajejo čut toplote. Le v sobi za gospode naj se uporabi katera od hladnih barv, zelena, modra ali vijoličasta. — Stropi naj bodo povsod beli ali sinji, stropi drugih barv so težki in delajo vtis, da so prostori nižji kot v resnici. Tudi v barvah velja: preprosto, okusno in poceni.

M. Z.

Pravilno pranje. Fino blago in volno peremo v mrzli milnici. Vse le na rahlo pomencamo, ne drgnemo. Posebno občutljive tkanine pa le nalahno namakamo. V prvo vodo lahko pridenemo nekoliko kisa. Svilnate stvari likamo še vlažne skozi robce in z ne pretoplim likalnikom. Kožuho vno pred umivanjem napnemo in pripnemo na desko in jo umijemo s krtačo, namočeno v milnici, v smeri dlak. — Volnenih oblek ne smemo obešenih sušiti, ampak jih moramo razprostrti na kako drugo blago v ravni legi. Tudi v rokave in žepe je dobro vložiti krpe blaga, ki vpijajo vlago vase.

Vosek za parkete lahko napravimo sami doma. Dober je ta-le način: Nastržemo čebelnega voska v škatljo s tesno se prilaga-

jočim pokrovom in nalijemo na vosek terpentina. Zaprto pustimo 2–3 dni, da se napravi iz teh dveh sestavin mast. To mast imamo za večkrat. Pred uporabo je damo primeren del v steklenico in ji prilijemo še terpentina. V dobro zamašeni steklenici s tresenjem spojimo mast in terpentini. Čim

manj masti vzamemo, tem tanjša je pozneje maščobna plast na tleh. To čistilno sredstvo pa seveda ne sme priti v stik z ognjem. Tudi krpe za čiščenje so najbolje doma izgotovljene. Vzamemo gornje dele starih nogavic in iz njih sečijemo najboljše in najtrpežnejšo krpo za čiščenje.

Knjiga.

Tagore-Levstik: „Dom in svet“. Tiskovna zadruga je izdala kot prvo publikacijo serije „Sodobni roman“ znamenito knjigo največjega indijskega pisatelja in filozofa Rabindranatha Tagoreja „Dom in svet“. Vsebinska knjige je aktualna, kajti iz nje jasno odseva stališče pisatelja napram velikemu gibanju indijskih nacionalistov za osvoboditev izpod angleškega jarma.

Kdor hoče knjigo prav razumeti, se mora poglobiti v miselnost Tagoreja, ki se kljub pestrosti duhovnih nians, lastnih temu čudovitemu narodu, vendar zelo približuje miselnosti intelektualca evropskega zapada. Pisatelj slika v knjigi „Dom in svet“ v prijetni obliki in s pestro besedo način in sredstva indijskega osvobodilnega gibanja kot izrodek nacionalizma, kot neumevanje prave domovinske ljubezni, kot kvarni vpliv idej iz tujega sveta. V romanu nastopa bengalski knez Nikhil — nosilec pisateljevih idej, njegova žena Bimala-Indija, ter voditelj nacionalističnega gibanja. Sandip — s katerim je mišljen po mnenju mnogih Gandi, četudi ga pisatelj v knjigi označi tako, da niti od daleč ne nalikuje sliki, ki si jo je svet ustvaril o njem.

Nikhilovi nazori so vzvišeni in plemeniti nad vsak dvom; vodilni motiv njegove miselnosti je izražen v besedah: „Radevolje služim domovini, toda pravičnost mi je nad domovino. Kdor malikuje domovino, kliče sam prokletstvo nad njo.“ (V slovenskem prevodu izpuščeno). Zato obsoja vsako akcijo nasilja in na tej osnovi se vrši idejna borba med njim in Sandipom. Sandipu se posreči z bliskom svojih idej in z nastopom svoje privlačne osebnosti zamamiti Nikhilovo ženo Bimalo, visoko izobraženo Indijko. Zvestnost jo zlasti duševno izneverja njenemu možu in učitelju; tu je prekrasno popisano trpljenje in resignacija moža in filozofa Nikhila. V tem podležji luči se prikazuje Sandip: „Če bi bilo mogoče osvoboditi ženske umetnih spon, katere so jim nadeli moški, bi lahko videli na zemlji živo podobo Kali, boginje brez sramu in brez usmiljenja. Jaz sem Kalin častilec in nekega dne ji bom resnično služil s tem, da posadim Bimalo na njen oltar, na oltar uničenja. Za to službo se hočem pripraviti. Pot nazaj nama je obema popolnoma zaprta. Oropala bova drug drugega, da, sovraščila se bova; a nikoli več ne bova svobodna.“

Brezvestna dejanja na račun domovinske ljubezni spravijo gibanje v najgršo luč. Bi-

mala po hudih duševnih bojih spozna zmoto, toda skoro prepozno sprevidi, da so edinole nauki njenega moža zgrajeni na zakonih večnosti.

Indija je nepregledna in neizmerna zemlja, kjer živi mnogo narodov, ki je njih duševnost popolnoma tuja našemu pojmovanju. Zato tudi vsebino Tagorejeve knjige v njenem bistvu težko pojmujejo, dasi je slog lahкотen in celo v prevodu prekrasen in poln jasnosti. Tako človek ne more prav razumeti, da Tagore obsoja odpor lastnega naroda proti nasilju in krivicam, ki mu jih prizadeva tujec; da ne dvigne niti besede protesta in ogorčenja proti izkoriščanju in brezprimernemu zaničevanju, ki ga uživa Indijec od Angležev. Bernhard Kellermann pripoveduje s svojega potovanja po Indiji: „Celo najmanjši pisarček se čuti v Indiji osvajač in si nadeva naslov diktatorja. Svobodnega mišljenja ni, ker tujec ne vidi rad, ako berač misli. V ječah sede cele trume političnih zločincev. Da pridev v ječo, zadostuje že vzburjanje nenaklonjenosti napram vladi. Za ta zločin je bil obsojen Gandi. Dežela je bogata, vendar je pretežni del indijskega naroda nedohranjen in hodi vsak dan lačen spet. V Evropo izvozijo za približno 6 milijard blaga, pa zanj ne dobe nikake gospodarske protivrednosti. Ali slutijo Angleži, kako brez dna je sovraštvo in zaničevanje, ki se nabira v indskem narodu zoper nje?“

Če vse to opazi tujec, ali T. tega ne vidi? Kdo naj ga razume? Še bolj se moramo čuditi odvratni osebnosti voditelja nacionalnega gibanja, kakor ga opisuje Tagore. Ali je ž njim res mišljen Gandi? On, ki ga njegovi rojaki nazivljejo Mahatma — velika duša; on, ki je sam v nasprotju z vsakim nasiljem vodil samo boj pasivnega odpora; on, ki bi se dal lahko tisočkrat podkupiti od angleških oblasti?

Če Tagore res istoveti Gandija s svojim junakom Sandipom, je to mnenje nedvomno že korigiral. O tem pravi njegova izjava, ki jo je podal ob priliki londonske konference novinarjem, kjer pravi med drugim: „Vzvišena osebnost Mahatme Gandija je bila, ki je po nečloveškem preganjanju v ila nezlomljiv pogum molčnim indijskim množicam, ki so stoletja trpele zato, ker niso vase zaupale. Jaz sam sem preveč dvomil o možnosti, da bi vstalo novo življenje v deželi, katere mišljenje je bilo lenobno in brez poguma radi stoletnega zatiranja in nekulture. Toda izvršil se je čudež pod magičnim

vplivom neukrotljivega Gandijevega duha in njegova pogumna vera v človeško naravo je vzbudila zaupanje. Zato svojim dvomom ne zaupam več in se tudi ne upam več prav dvomiti v njegovo modrost, ker se ni odzval povabilu na konferenco. Ponavljam še enkrat: Skoraj rajši verujem v pravilnost Gandijevega postopanja kot svojim dvomom.“

Angela Vodetova.

„Solnce se vrača“ je naslov lepi, resnično sončni knjižici, ki so jo izdali Bobri drav-

ske župe skavtov in planink. V njej je podana zaokrožena slika skavtskih idealov, bodisi s pončnimi članki in statistikami, bodisi s svojimi besedami skavtske navdušenosti. Poučuje nas, da skavtizem ni samo neke vrste šport, temveč etično bogata organizacija. Matere, ki imajo bolne, šibke otroke ali na telesu ali na duši, naj vzamejo to resno knjižico v roke in naj jo pazljivo prebero.

M. Sch.

Deška ročna dela.

Rezljanje. (Nadaljevanje.) Ko je nato vse lepo oglašeno, pa narišemo na deščico dotični vzorec s tankimi črtami, vzamemo oster, konicast žepni nožek in zarezemo vse konture do 1 mm globoko. Z zarezanjem zabranimo razlivanje barv, ker prerežemo vlakenca, ki vlečejo (srkajo) barvo narazen. Z navadnimi vodenimi barvami pobarvamo prostore med zarezami. Barvati ne smemo s prepelnim čopičem in vselej začnemo nanašati barvo par milimetrov od zareze, da vlakenca sama potegnjejo barvo do določene meje. Da se bo zdel izdelani podstavek (obešalo, deščica za koleدار) kakor intarzija, t. j. vloženi les, je treba izbrati take barve, ki nalikujejo barvam lesa. Barve tudi ne smejo biti pregeste, ampak prosojne, da se vidi skoz nje struktura lesa. Če nekatere prostorčke pobarvamo z redko žgano sieno (ali siena mešana s karminom), druge s temnorjavo ali črno, ostale prostore pa pustimo bele, bo stvar zelo podobna lesnim vložkom. Če je bila deščica dobro oglašena, bo po slikanju še vedno gladka in jo takoj lahko lakiramo. Včasih se pa barva še razliva; takrat namažemo les pred barvanjem z želatino. Pol ploščice želatine raztopimo v četrti kozarca tople vode, najbolje tako, da vodo ogrevamo in mešamo. S tako raztopljeno želatino namažemo deščico in ko se deščica posuši, se barva več ne razliva po lesu, tudi če bi ne bilo zarez. Seveda rabimo za naš primer čisto malo raztopljene želatine in ne $\frac{1}{4}$ kozarca.

Lakiramo z brusilnim lakom in ščetinastim čopičem. Lak vlijemo v malo skledico ter pomakamo čopič vanj. Laka ne namažemo na debelo, pa tudi preveč ga ne smemo razvleči, kakor se to dela pri olinjati barvi; lak se namreč do gotove meje sam razleže. Lakiramo v prostoru, kjer ni prahu, in tudi lakirani predmet postavimo na kolikor mogoče brezprahšen prostor. Ko se lak dobro posuši (24 ur ali več), kar se spozna, da se na njegovem površju ne pozna, če potipamo s prstom, vzamemo čunjico, jo potresemo s plovčevmo moko ter drgnemo ž

njo po lakirani ploskvi. Ako plovca ni pri roki (plovčeva moka je zelo poceni in se dobi v trgovinah z barvami), ogladimo lakirano ploskev lahko tudi s prav obrabljenim steklitim papirjem. Tako oglašeno ploskev lakiramo ponovno in ko se ta nanos posuši, priklejemo na spodnjo stran podstavka debelejšo blago na ta način, da namažemo spodnjo ploskev podstavka s toplim mizarskim klejem in jo pritisnemo na blago. Podstavek obtežimo nato s kako težjo knjigo ali drugim težkim predmetom. Ko se klej posuši (par ur), obrežemo s škariami blago, ki gleda preko robov, in podstavek je gotov.

(Mizarski klej prodajajo v ploščicah. Ploščico zavijemo v čunjto ter jo s kladivom stolčemo na kose, katere namočimo čez noč v vodi (toliko vode, da pokriva zdrobljeni klej.) Klej kuhamo nato v dvojni posodi, v večji je voda, v drugi manjši, ki je vtaknjena v prvo, pa klej. Mesto notranjega lončka vzamemo lahko cilindrično konservno skatljico brez zgornje ploskve, del obstranske ploskve pa privijemo nazaj tako, da se za takne ob rob večje posode. Če kuhamo klej v eni sami posodi, ga moramo med ogrevanjem mešati, da se nam ne prismodi, kar povzroča neprijeten duh in tudi klej ni več tako uporabljiv.)

Na enak način postopamo pri izdelovanju obešala za ključke ali deščice za koleدار, le da se pri prvem, ko je vse končano, privijemo v označenih razdaljah male medene ključke (najprej je treba zvrzati luknjice, potem šele priviti vanjo ključke), pri koleдарju pa nazadnje izžagamo dve zarezi, v kateri vtaknemo pločevinasta zatika bloka in ju privijemo v nasprotni strani deščice nazaj. Pri obeh predmetih je treba tudi obročka za obešanje, ki se privije kakor ključke na zadnjo stran, in sicer tako nizko, da obroček ne gleda preko zgornjega robu. V zadnji prilogi je zrisana samo polovica podstavka in obešalnika; črtkani prostori se pobarvajo svetlorjavo, črni temnorjavo ali črno, drugo ostane naraven les.

A. Novak.

VSEBINA 3. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE: IVANKA KLEMENČIČEVA. — (Pavla Hočvarjeva)	65
GOSPA MARINA. — Nadaljevanje. — (Anka Nikoličeva)	69
AFORIZMI. — (Dr. B. Škerlj)	73
POGOVOR Z GOSPO MARIJO - VERO. — (Vera Albrechtova)	74
OMAMLJENA DEKLETA. — (N. P.)	76
† ANA PAVLOVA. — (Vida P.)	80
KAJ ZATO? — ŽENA. — Pesmi. — († Srečko Kosovel)	81
GOSPODINJA NA KMETIH. — (Zeljka Razingarjeva)	82
„KAKŠNEGA MOŽA SI ŽELI SODOBNA ŽENA“	84
ENO URO OB PLINSKEM ŠTEDILNIKU. — (Anka Nikoličeva)	86
TA VEČER... — Pesem. — (Dora Grudnova)	87
IZVESTJA: Gospodinje, pozori! — Po ženskem svetu. — Vzgoja. — Higijena (dr. E. Jenko - Grojčarjeva, dr. Josip Tavčar). — Kuhinja. — Gospo- dinjstvo. — Knjiga (Angela Vodetova). — Deška ročna dela	88
MODNA PRILOGA. — KROJNA POLA IN ROČNA DELA.	

„ŽENSKI SVET“

Izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64—, polletna Din 32—, četrtletna Din 16—. Za Italijo Lir 20— (v razprodaji po 2 Liri zvezek), za U. S. A. Dol. 2—, za Argentino Pes. 6—, za Avstrijo Sch. 10—, ostalo inozemstvo Din 85.

Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II.

Izdaja Konsorcij „Ženski Svet“ v Ljubljani. - Za konsorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskali J. Blasnik na sl., Univerzitetna tiskarna d. d., v Ljubljani.
Odgovoren Janez Vehar.

Ročno in strojno vezanje

Šablone

Miroslava Leitgeb

Ljubljana, Jurčičev trg 3

Blago zadnjih novosti v veliki izbiri za moške in ženske obleke, perilo in vse v manufakturo spadajoče predmete ima vedno na zalogi v veliki izbiri in po ugodnih cenah staroznana solidna trdka

R. MIKLAUC „Pri Škofu“
Ljubljana

Lingarjeva — Medarska ulica — Pred Škofljo.

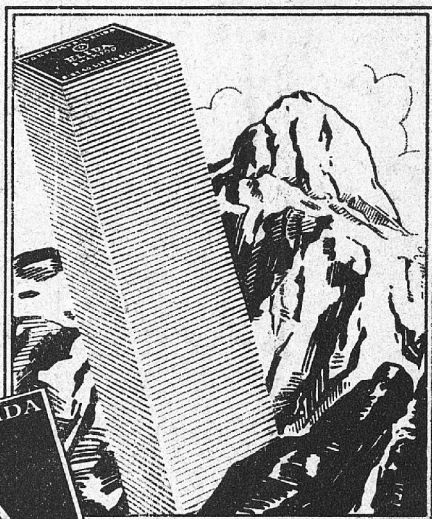
Zunanjim naročnikom se na zahtevo pošljejo tudi vzorci v svrhu naročitve.

KAJ PRAVIJO ŠTEVILKE:

**700.000 ZAVITKOV
ELIDA SHAMPOO
PRODANIH V ZADNJEM LETU!**

**DOKAZ
NJEVOVE RAZ-
ŠIRJENOSTI!**

Teh 700.000 zavitkov Elida Shampoo, bi doseglo, ako bi jih položili drug vrh drugega, višino od približno 3500 m, bi torej Triglavsko pogorje nadkriljevalo za približno 600 m.

*Za negovanje
las*

ELIDA SHAMPOO